

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

Gaurko munduko bizilagunak beste ainbeste izango dira 2.000'n

Nazio Batuen biztanle-zerrendak 1966'garren urte erdian, 3.366.000.000 giza-emakume jartzen zituan lur ontako bizilagun. Ta esaten duanez, 2.005'garren urterako beste ainbestetan ugalduko da gizon bizien taldea, urtero euneko 1,9 geitzen ba-da.

Gauzak orrela dirala, egunero 167.000 giza-emakume geiago jaiotzen da. Irutik lau bizilagun, lur atzeratueta jaiotzen dira; eta guzieren erdiak Asia'n.

Lur atzeratueta, euneko 72,15 urtetik berakoak dira. Lur aurreratueta berriz, amabost urtetik berakoak euneko 28 bakarrik dira.

Auetatik millatik amasei dira itzen diranak mundu guzian. Lurralde aurreratueta iltzen diranak, millatik bederatzi bakarrik dira.

Txina komunista, bere 710 milioekin, munduko lurralderik bateena da. Eta beste 46 urtean beste ainbeste geiago izango ditu bere bizilagunetan.

India'ko bizilagunak, denbora beran iru aldiz geiago ugalduko dira Brasil'goak lau aldiz geiago. Ipar-Ameriketa eta Rusiak bi aldiz geiago ugalduko dituzte beren biztanleak.

BIOTZ-MAKINA BERRIA

Tejas'ko Houston errian Batzaren bat izan dute makina-injenieru batzuek. An agertu dute biotzaren laguntzaille dan makina arrigarria. Diotenez, len Michael Debakey'k asmatutakoa baiño ohea da.

Nai ba-da elektrika-bidez eta nai izan ezkerro pila-bidez lan egiten du asma-gaillu onek.

Ebaiketa bat egin bear danean, biotzaren ordez lan egiten du makina onek odola artzen eta botatzen. Gero, sorgiñik eztagola esango dute.

ISRAEL'EN BIZI DIRAN ARABITARAK

Sei eguneko gerrate ondoren, 1.061.400 arabitarrek igaro dute beren lur-muga. Au esaten digute israeldarren zerrenda-kontuak.

Oietatik 600.000 arabitar Cisjordanian bizi dira; 66.000, Jerusalem'go uri zaarrea, len Jordania'ren menpean zegoen aldean. Gaza'n 356.000 arabitar bizi dira; Sinai'n, 33.000; Golan'go mendian, 6.400. Israel'go lengo lurrean, 1948'garren urtea ezkerro, 300.000 arabitar ditugu.

Onela, osatzen dira guzira 1.361.400 bizilagun arabitar Israel'golutan.

Donosti'ko kontzejal batzuek Eskola Munizipaletan euskera erakusteko eskabidea egin dute

Donosti'ko Aintamentuan, kontzejal batzuek eskatu dute Aintamentu'ko Eskoletan euskera erakusteko eskabidea eginaz. Gogorazi dute nola 1961'garren urtean egin zan eske au lenago. Lenbizi bertako Gobernadore jaunari egin zitzaion eskea, ta onek eragozpenik etzegoela, erantzun zuan. Gero Eziera-Ministerioan Madrill'en egin ziran lanbide oni zegozkion ikusaldi batzuek. Lengo lanak gogoratuaz, bide batez orain berritzen dute len egindako eskea. Asi ditezela —diote— eskoletan euskera erakusten eta Euskalerriko diputadu guziak Madrill'en ere beren alegiñak egin ditzatela eske oni laguntzeko.

GAIXO BATI ZAIN AUNDIA ALDATU DIOTE IRUÑA'N

Iruña'ko Unibersidadean, lenengo aldiz aldatu zaio gaixo bati, bere zain aundia (aorta), izenekoa. Berea oso txikia zeukan, eta orregatik neke ta miña izaten zuan maiz.

Berez 2'50 zentimetrokoa bear du aorta maratilla, ta gaixoak lau-bost bat milimetrokoa zuan. Kendu diote, ba, berea ta plastikozkoa jarri diote ordez.

Aldaketa ori egiten lau bat ordu joan zitzaizkien eta amazpi sendalarik, oien artean iru ebaitzaillek lan egin zuten egiteko orretan. Gaixoa ongi gelditu da.

Lentxeago, 18 urtedun nekka bati ere, lenengo aldiz egin zioten ebaiketa bat biotza agirian zuala, eta neskatxa ederki atera zan operaziotik.

ESAERA - BILDUMALLE BERRIAK

Euskerazko esaera —bildumak egiten ari diranak laguntzalleak ba'ditu te. Ara.

—Leaburu'ko apaiza Juan Garmendia. Aita Izaguirre'ren «Tolosa'ko Itzegia» fitxa-paperetan egiten ari da. Eta, bide batez, zerbait osatu bearra ikusten ba'du aldamenean erantsiaz.

FAGOR SARIAK

LENENGO ZORTZI IRABAZLE-GAIK

Iñaki Olaskoaga, Pasai-Antxokoa, 22 arpidedun berri.

Xabier Azurmendi, Idiazabal'goa, 7.

Iñaki Agirre, Elgoibar'koa, abost.

Jasus Salegi, Errezilgoa; Xabier Larretxea, Urnieta'koa; Ignazio Gastesi, Ernani'koa; Joseba Gerekera, Zarautz'koa; ta Paskual Bengoetxea, Usansoli'koak bakoitzak iru arpidedun.

—Azkoiti'ko Martin Iciar jauna. Urola'ko txori gaitan t. a. jakintsua.

Edonungo izkuntzak asko zor die txoriei ... esaera, bertso ta ipuietan.

Auetatik bereixi ta bilduma txukun polita egiten asi zaigu Iciar jauna.

—Kristobaldegi'ko kapellaua Larrarte jauna. Kardaberraz'en «Ama Josefa Veneragarriaren bizitza» liburutik adierazgarrienak bereixi ta fitxa-paperetan jartzen asi da.

Onela, Mitxelena jaunak bere esku artean daraman eginkizunari lagundu nai dioku.

Begira irakurle: Etxeko edo auzoko zaarren aotik euskerazko olako edo alako esaerak bildu: Diputazio etxea. Donostia.

PUENTE LA REINA TA FRAY BIZENTE BERNEDO

Domingo Santuaren semea izan zan Bizente Bernedo, praillea. Amaseigarren gizaldian Puente la Reina'n jaiola ta Martin izena bataioan artua. Gero, Iruña'n egin zituan bere ikasaldiak. Alcalá de Henares'en jarraitu zuan ondoren, eta apaiz egin zanean, Naparru'ra bialdu zuan bere Nagusiak. Emen Itzarbe'ko Artzipreztagoan asi zan bere lana eskeintzen animen alde.

Gerora Ameriketara joan zan ango lurretan bere biotza osorik ematera. Ango jendearen mixeriaz errukitu ta bera asi zan meatzetan lurpean lan egiten. Onela, gure gizaldi ontan sortu diran apaiz-langilleen aurrelari biurtu zitzaigun. Lanbide ontan eta animen sailleen egundoko erakutsia eman zuan, bere bizitzan.

Orain Puente la Reina'ko bere erriarrak aldaretan ikusi nai luteke beren semea. Ta eginbide ori aurrera eramateko omenaldia eskeiñi diote agintari ta erriak osoan bilduta.

Bolivia'ko Ministroak ere Erroma'ra idatzi du beren gogoa erakutsiaz, lendik santutzat duten praillea, alda-retara jasotzeko eskatzen.

Lenengo euskeraz idatzitako ipuiñen txapelketa

Ekonomika Zientzietako Hirugarren Ikasteroko Ikasleak eratu dute, Bizka'ko Aurrezki Kutxa'ren babesean ta arauok zuzentzen dutela:

1. Bidali detzakete beren lanak nahi duten pertsona guztiak, Euskeraren edozein hizketaz.
2. Idazlanaren gaia, agertu bako ta ezezaguna izanez gero, libre uzten da.
3. Lanok sei horrialdeko edikuko dute, gehien dala, alde bakar batetik idazkiñez eginda ta tarte bikoaz.
4. Parte hartzaille bakoitzak hizu lanetaraino bidali dezake, gehienik.
5. Idazlanak, hiruna, bidaltzaillearen ardurapean igorriko dira Bilbo'ko Facultad de Ciencias Económicas'era (Avenida del Ejército, 87), 1968'ko epaillaren amaikagarren egunian 12 ordutararte, ta beste idazki batean, azalpean gordeta, egillearen izen abizenak, zuzenbidea ta lanaren(en) izena(k).
6. Epaillearen izenak eta berauen erabakiak garaiz adieraziko dira Huriko agunkari irratien bidez.
7. Mahaikoek lanen diteartur balioak kontsideratuko dituzte bakarrik beren puntuak ematerakoan.

S A R I A K	lenengoa:	3.000 pezeta ta zidarrezko oroigallua
bigarrena:	2.000 pezeta	
hirugarrena:	1.000 pezeta	

8. Epailleek emoteke utz lezateke edozein sari, eta baita beste baizuk eman ere, lanen ondasunari begiratu ta beren erabakiak behin ta betikoak izango dira.

9. Sari bariko idazlonen bihurtzea Ekonomika Zientzi Ikastetxean egingo da, txapelketaren irabazieak adierazita gero hillebetean.

10. Eratzaillearen elkarteak izango luke esku-bidea crauon ahalmenean ez legokezan arazoak eta istilluak erabakiteko.

11. Txapelketa hontarako beharrezkoa da arauok on hartu ta betetea.

ERATZAILLEEN ELKARTEA
1968'gnek Urtarrillean

Urrutiko Eguzkialdean gerratea bizi-bizi dabil irakiten. Iparaldeko Korea ta Ipar-Ameriketaren artean gertatu dana ta Vietkong'o erasoa, bi gertaera garbi dira. Amaika millatik gora dira Vietnam'en il diranak. Gauza bat dago egin garbiago: gerrate biozgabee dala ta geroago ta basatiago biurtzen ari dala. Aita Santuak ainbeste aldiz esan bezela, ta gure barne-barneko kontzientzia eltzen zaiguna, iguin-sentipena da. Ta geroago ta ikusiago dana. Gizadiaren etsairik beltzena, gerratea dala.

BIZKAIA

ONDARRU

GURE PORTUA:

Au dala ta ezdala, ibili da gure errian esames naikoa, eta nik ez zer edo zer esan egin biar dot, erritar batzuk (guitxi!)... eta el duyatatz beste erbesteko banakan ere, ia txoratuta ote gagozen portu barri bat ez nai izateko. Nire uestea da orreri, eta neri eskutitz ezkutuko edo (anonimoa) egiñ eus. tanari erantzutea ZERUKO ARGIA-ren btiartez.

Gertatu dana auxen izan da: orain dala lau bat urte inguru ardanegi edo tabernetara arte zabaldu ziran gure portu onen (proyeto beriraren planoak) baña ordutik eta orañ sei edo zortzi illa bete arte, erria ixil samar egon da, orduan asi el ziran galdera au egiten erriari: portua edo p'aya?, jakina, onek asko utzi zituan, zer erantzun ezezikela, zertan erriak biak ditulako maite, baña erriak ezezikiten oin dala lau urte atera zuten (proyeto) ori etzegoanik, balzik beste barri bat baño; zer gaitik etzuten proyeto barri ori enengoa bezela erakutsi erriari? Egulan bide orrek berak euki to zuan bai zer edo zer. Arrantzaleak atuntzuan ibili ta gero, etxeratu ziranean ikusi zuten lenengo ald'z egi nbele edo (proyeto) barriaren p'anoak, eta berak zabaldu z zukioten begiak, ikusi zituztelako egin bide barri onek ekarriko zitu an ekaiztak edo okerrak, esnatu ziranean berandu dabilizala esan zioten, eta bai ibili ere, zertan anketa edo (obra) ori nor geigoka edo (subasta) ateratu izan zan eta AGROMAN DERI TXON lagundi orrek artua, baña erri geyenak etzuan au ondo ikus ten eta ortik urten zuan gure err an agerpen edo (manifestazio) ori, eta ortik eta beste leku batzuetatik, lortu da portu barri ori ez eguita. Arrantzaleak esaten ibili dira, porta berri orrek ekarriko ituan okerrak, eta orain emen orreik jartzia, a'perrekoa eta luze egia izango dala uste det. Baña portu berri ori egin nai zutenak ez dabe bein ere esan orrek ekarri ko zitu an mesedeak...

Nik lengoan ZERUKO ARGIAN esaten nuan bezela, egongo dirala gure errian euskeraz idazten edeki dakitenak bat eta bi baño ge vago: bai egon ere. Neri izen ga beko eskutiz ori ezin deustana ez da beintzat makala, baña esango dautzut gauza bat, nor bere eritxiak, jarri dituzkezel ifiori okerrik egin gabe; zeuk difozun lez orain dala, ogeta amabost bar urte inguru, bazirala gure errian orain daukagun portua ere ezin naletzutenak; orain portua dagon l'kua bete eta etxiak egin nai zitu enak, baña zorionez onek gutxi izango ziran, orain portu barri au egin gura izan dabenan beze'axe, eta ordutik ona ba da'la uste det askok nai dabena egiteko garaia, onen gora-beran ixiltzera na; bestela errurik ez daukari emango neutsa-ke miña; danak ez dabiliz gure errian orrela ta guazen aurera.

MARINELAK

Izen onegaz egin dute KRESA. LA talde-ko alkartiak, operatu bat gure errian, eta au ikusi du ten, erri eta erbeste-to gusteri en tzun diot, auxen bai badala gauza ikusgarria; lenago ere gure errian olako lanetan beti egon dira txalogarriak, ia bada aurrerantzia ere orrela jarraitzen daben. Atzoktik zuek eman dezuez ezkerrek erriari, asko izandala zuek ikus ten da, ori ondo da baña nere uztet erriak berak eman biar dautzuez zueri, GURE ERRIA aifi goiko mallan ipintzen dezutelako orrelako oiturretan eta ni ausar tzen naiz ZERUKO ARGIA onen bitartez eta erriaren partez ezker beroak eta zorionak ematen.

ARRANTZALE BATEK

GALDAKAO

ERIJOTZA

Egunero'ko izparringietan irakurri dogunez, Durango'ko urtillan 21'gn. Sarrionandia'tar Jakinda euskeltzale zintua, larogei ta bi urtedun da'la.

Egija esateko, eztakigu Sarrio.

nandia, jaiotzaz durangotarra zan ala ez, baziteken bertakua izatia, ze, alderdi orretako euskera ebil lan beti ta, baña dakiguna da urte askotan gure erri ontan, Gal dakao'n bizi izan zala, guda aurretik, bertoko Tximelarre' auzunen. Berton bizi zala, ainbat idatizten eban euskeraz Bilbao'ko egunkari batean "Tximelarre'ko Artzaña" izen-ordiaz izenpetutzen ebazela bere idazlan bikafiaz, bizi bizi ta kementsu idatzita. Gorpu tzez gizon andia ezpazan be, bai biotzez ta adimenez. Goiko Jau nak betiko bere a'damenlan euki ko al'dau Kaxinto zintzua.

JAIOTZA

Igaro dan Urtarrilla'n 24'gn iku. si dabe euren etxia alaba eder bat egaz ugarituta, guraso maitaga rri orren lenengokua, Irlgoyen'dar Ismal eta Zelaya'tar Miren.Eg'z. kiñe senar emazte euskeltzale zintzua. Euskeltzale onai jator kolez ugatzaukeran Miren.Izaskun eus kel izen politak jarri dautsez, baña ez euskotar askok egiten daben legez euskel izen politak umiak euki dalezan bakarrrik, euskotar benetakua, euskeldun jatorrak legez azitako baño, Ismalek egingo daben lez. Euska lerria benetan maite dabena dala ko bera. Gure zorionik beroenak Ismal. ZERUKO ARGIA'ren bitartez, eta ez geratu mendigoiza, ie bat ekarri arte.

AMERIKA'RA

Illa onen lenengotan urtengo dau Zenezuela'ko uriburu dan Karakas'rantz bertan daben senarrak batuteko, Guinea eta Zarate'tar Miren.Terese andera gaitzak Las terrago bertara eldutearren egaz ka juan da, egazkin baten jakina. Eztago esan biarrik, betiko zorio na opa dautsegula geure sendiko andera alai orri.

OSATEBAKUNTZA

Goragoko lerro auk idatzita daukaguzala jakin dogu, Zornotza (Amorebieta) ko "ZUMAI" euskel idazlia osatebakuntza gor bat egiñik aurkituten dala Bilbao'ko "Policinica San Antonio" osatetxian. Esan daukubenez oherantz eginda eidago, baña, nai ko txarto. Benetan postuko gin. Itzakez gutiz osaturik beren etxian aurkituten dala jakitiaz, beren da euskeraren onerako izango litza kelako lan izuli.

BASAJAUN

NAPARROA

SUNBILLA

—Ibeltzako egunetan berri txar bat gure errian zaba' du zan: Don Fermiñ, apez gazta, bazuyela, Ba, Seminariora yoa na, eta berreun mutikoekekin lanean ari da. Badu ke yardu ki ederra amabi urteko mutiko oiekin. Gure errian etzen bertze solasik: Ze pena, olako apez, a' in beste balio zuna, ta gafiara euskalduna yoa zaigu!

—Ibeltzaren lenbiziko egunean i' zan Teodoro Gelbenzu, 80 urte bete ta. Urte zar egunean artu izan zitun Elizkoak. Bazeramazin ogei bat urte goatzean. Yainkoak argi ederra egin dio, Berregana era manaz.

—Ibeltzaren bian Alsuetakobor dako alaba Isidora Arambillet Iru nan ezkondu zan. Bere senarraren izena Pedro Gascón da, eta Iru nan bizi dira.

—Ibeltzaren 25'an Xauxar'ko alaba Isabel Damboriena Ituren' go txistu'ariakin ezkondu zan. Be re senarra Mikel Xabier Makuso da, eta onen etxera ezkondu da.

—Ibeltzako 28'an Donezteben euskal jai ederrak izan dira, eta olako yayak erri ontako bazterrak mugit uditu; yende guztiak Doneztebera yo baizun.

—Ilabete onetan bi lagun gel ditu dira eri "pleuresiak in": Az kolleneko M.ª Carmen ta Primo. neko Fermina Ibarra.

XORGIN

DONEZTEBE

DONEZTEBETIK

ALPES'TARA...

Gutxitan ikusi oi degun jai ede bat izan gendun Donezteben, il be'tzaren ogei ta zortzigarrenan. Ez du bear bada Doneztebe'ko sekulan ezegutu errenbesteko jen.

dekatarik bertan bildute. Ez, ez da errex. Ba, biotz aundiko gizon batek, denen alaitasunerako, bañan batez ere "mendi mutillei" es keindu nai izan zien egun eder ori.

JUAN MARIEZKURRENA, Europa zabaeko lurraldeetan zortzi cun mutilleri irabazpide onak es kutarazten dizkioten gizon esku zabalekoa degu. Berak ere antxen, lurralde aietan Pasatzen ditu illa beteak euskal mutillekin batera. Zortzi cun mutil oiek bazterretan andanaka zaba' duak egoten dira eta auen lantokiak berak urbille tik jarraitzen ditu; bera da denen buru ta gidari; berak eramaten ditu egiten dan lanaren kontu ta neurriak. Itz batean, denak dau de onen esanera.

Garsi batean, Mariezkurrena ren mutillen lana, arbolak bota ta apaintzeak ziran, bañan, gaurko egunean beste lan klase asko ere egiten dituzte, au da, obra aundietan, bide zabal ta pista aundiak egiten ta orrala. Grenoble aldean, O'impisda'etako pistak ere egin dituzte. Or ikuesi, ba, Juan Mariezkurrena ren lan bikaña.

Laxter eramango dizkigu gure errietako mutillak, eta orrengatik, ema nnai izan du beste eder ori "langilleak" maite dituelakotz auk berari bezelaxe.

Eta, ona, benbaterañoke jende ketsik bilduarazi zituen Donezte ben: Goizerd'i aldera asi ziran ka rriak betetzen. Eguraldiak bildur ematen zuen goizetik erri eri ta eguzkia agitz aul aaldu baizan... a'a ta guztiz ere, egun guztian irau n zuen euri ttanttorik erori gabe.

Eldu zan mezako ordua, amar t'erdietan. Lesaka'ko txistulariak sartu ziran elizara guzkiekin bate ra. Eliza bete bete egin zan. Meza euskerazko meza ederra. Eskein tzako garaian, "Basarri" jaunak berteo batzuen bidez, eskatu zion Jainkoari mendi mutillen alde, eta erriak erantzun zion azkeneko es trofari. Txistulariek jarraitu zio ten mezaren asieran, sagaran eta azkenean. Benetan, urexe zan ikuskarrikko meza! Meza ondoren, kalejira, zortzikoak, irrintzik, po za ta alaitasuna bazter guztietan.

Gero, BEAR ZANA pelota joku tokian: Bost bertsolariak. Uztapi de, Lasarte, Lopategi, Lazkao, Txiki ta Aldaz'ek, azaldu zituzten ber ren almenak apustuen asieran ta akenean. Oso ongi ari fan ziran eta txalo ederrik artu ere...

ARRI GORATZALEAK (jaso tzaleak): URTAIN, Arrona'kos eta ITURRALDE, Aizarnazabal'os. Urtain esku batez eta Iturralde biez, eun kiloko arri borobilla zen bat aldiz jaso. Ona omen nola: Iturralde ren lenengo txanda, ogei ta amaika jasoa'di. Ogei ta zazpi, bigarren aldi an, Urtain en lenen go txanda: ogei ta bederatzi ja soaldi. Ogei ta bost, bigarren al dian.

AIZKOLARIK: Latasa. Arria gelditu z'ran irabazdun, Bereko txeaz Astibia'ren kontra, bañan, oso diferentzi txikiarekin irabazi zutenak sartu zituzten ogei zure tan (onborretan), kans.erdikoak, ogei ta amazpi m'ñuto ta ama lau segundo. Galdu zutenak, ogei ta amazpi m'ñuto ta ogei ta bederatzi segundo. Laurak egon ziran bat bezel beste. Agitz onak.

PELOTARIK: Arratsa'deko bostetan pelota part' dua, Ezkurra. Andueza, Chikuri. Gartzia. Arioño bigarrena'ren aurka, Ezkurak eta a'xa irabazi zuten 22.14 geldituaz. Frontois, l'eporaño bete zan. Mariezkurrena jaunak "entrada li bre" utzi zuen. Gero, azkenean, aari.yokoa. Auxen ere ikusteko polita izan zan. Berrozei ta zortzi kopetako eman zizkioten el karri. Berd'in gelditu ziran. Bata Mariezkurrena ta bestea Zabaleta renak ziran. Agitz aari biziak ziran.

Txistu ta soñuarekin (au gaz teentzat) bukatu zan beste eder ura. Aixa aztuko ez dan Mariezkurrena eskeindutako beste ederra. IZorienak ta eskerrik asko berari.

GORTARI TA

UGARTE'TAR YON

BAZTAN ALDETIK

BERTSOLARIK

Ibeltzaren 28'an bertsolari besta eder bat ospatu da. Elizondon. Aintzineko iru urte oketan beza la aurtan ere besta hori Antxito.

neko trinketea izan dugu eta or tan aritu dire Uztapide, Lasarte, Lopategi ta Lazkao txiki. Yaz adine yende etzen baño a'are franko poliki bildu zen eta erran dezake gu Baztan'en eskuara zinez maite duten geienak an ikusi gintuela.

Euskal jolas ta yosteta aunitz eta aski ederrak baditugu, pilota dela, aizkora dela, arrijasotzale ta aunitz geiago ere, baño oietan gu zietan eskuaraz eztakitenak ere ari ditezke eta ikusliarrak ere mundu guztietakoak izan ditezke baño bertsolarietan ezta hori gertatzen, emen naiz bertsolariak no la entzueak denak euskaldun gar biak behar dute izan, ortaz bada bertsolaritza da egiazko euskaltza le batentzat jostetarik maitaga rrienetako bat.

Erran dudana bezala Ibeltzaren 28'an, emen aipatu ditudan bertsolariak aritu iren eta oiekin batean, K'emente gure erriko bertsolaria. Besta ortan erabiltako galak aski politak izan ziren, batzuek hunkigarriak eta irringarriak bertzeak, mund'an eta familien arteko pertakizunak ederki agertu zituztelarik. "Uztapide ama alarguna eta Lasarte bere alaba bakarra mon ja gan nai duena", gai hunkigarrietan. "Klemente errotazana ta Lazkao zakuakin ar toa egotzera gan dena" eta "Lo pategi ta Lazkao'n arteko senar emazten goraberak" izan ziren gai yostakinak eta irri eginaraz tekoak. Bertsolarien saio guziak entzuleen gogokoak ziren eta bestak irau n zuen ordu ta iru laur denaren denbora labur iduritu zitzaikun, or ageri baita besta gus tagarria izan zela eta gure bertsolariek badutela erreliste.

Besta au Nafarroako Diputazio ko "Institucion Principe de Viana" ren laguntza ta Baimerakin egin zen.

Urrangoan eta Yainkoak nai badu, Santiotan berriz izanen dugu bertsolari besta eta bertze makurrik ezpada an ariko dire, Mattin, Xalbador eta bi geiago ere.

Berri hori denborarekin agertzera emanen dugu eta bizkitartean zain egon gaitzen.

M. IZETA

GIPUZKOA

ONATI

ELEIZAREN BATASUNERAKO ZORTZIURRENA

Eleiza nagusian ospatu dira Eleizaren alkartasunerako meza alkatuak. Egun batean Euskeraz eta beste ten erderaz. Emakume ta neskati lla-mutikotatik oso ondo lagunduak izan dira; baña gizonezkoetatik oso urri.

ERIOTZAK

Galdos'dar Euliojo il da, irurogeta amairu urterekin. Baita Aranburu'tar Klaudio ere. Au ere irurogeta amairu urterekin. Bigarren au, errian ain ezaguna izanik, bere ize narekin oso gutxi ezagutuko zuten. Bere IZENGOTIK PISTOLO'rekin oso ezaguna zan. Au ere, garai artan lan gutxi zegola ta beste asko bezela Eibar'era joan zan lane ra. Lenago ere esanda nago ta, garai artan erri txikietatik Eibar'era lanera joaten ziranentzat, Eibar'ko sozialistak zepoa ipiñita eukitzen zuten sozialisten saran sartzeko. Eta gure Klaudio au an erori zan berea lako batean sara ortan. Gabonetan, erriko jaietan eta beste alako gauza ikustekoren bat errian izaten zanean etorriko zan. Dudik gabe oso sozialista egiñik. Aiek ziralra langillearen egiazko laguntzalleak eta.

Baña etzuan izan urte askotan Eibar'en lana egiterik. Gaztetatik zekarren zerbait begietako gaxotasuna. Ogeta amar bat urte inguru zituala guztiz itxu gelditu zan. Orduan emengo gaxotegian sartu zan. Gizonok euki ditzakegun bi birtute onenak barakin zituan. IXILLA ETA APALA izatea. Beragatik gaxotegiko mojak oso begi oneko ikusten zuten. Ez bai zien arek mo jari ezertarako buruausterik ematen. Eibar'en egon zan garaian, oso irakurlezale egin zan, eta garai artan Madrid aldean ziran politika era danetako burukidean izenak ongi buruan sartuak zeuzkan. Bere ziki sozialisten burukidean. Lenengo urtietan naiz begietatik ez ondo egon, belarrietatik oso ondo zego. Ontatik ere gero gaizjarri ba (8'garren orrialdean jarraitzen du)

Z. ARGIA'REN txartela

ILLAK

GIPUZKOA

DONOSTIA. — Maria Etxeberria Zuriarrain, Maira Jesus Marko Sierra, Carmen Kruz Ureña, Luis Alkoz Cortes, Franzisko Sagarna Aikain, Jose Maria Ouesada Lasarte, Feliziana Pérez Gómez, Sebastian Borda Jauregi, Arazeli Villagracia Uria'rena Martiñe, Francisco Pérez Sagarna, Melkias Renandez Calleja, Kruz Gaztanbide Ruiz, Federico Ruiz Arrillaga, Maria Martina Cerdán Andia, Nikolas Kulla Suso, Julia Golenetxe Etxandi, Migel Galdeano Lizeaga, Tomás Lacasa Rubio, Jose Luis Galarraga Garxotenea, Ildefonso Martín Samartín.

URRETUXA. — Jose Migel Agote Izeta, Klara Askasibar Alkorta, Clara Askasibar Alkorta.

SEGURIA. — Julián Orbeagoz Enbil.

AZEITUA. — Maria Rolores Gantzarain Lanz.

ANDOAIN. — Jazinta Arzalluz Lazkano.

ORATIA. — Tomasa Intza Guriñ.

ORDIZIA. — Kuan Zurutuza Imaz.

EIBAR. — Nazaria Astuburuaga Anitaua, Rosa Aramberria Astigarraga, Jose Kapertxipi Sasaiain, Bizente Manzanos Rodríguez.

ERRERA-ALTZA. — Meltxor Mitxelena Leta.

BUENAVISTA-ALTZA. — Ramona Alonso Sorigeta.

ERNANI. — Zeledonia Moreno Enkabo.

LASARTE. — Adolfo Cogollo Colina.

UBERA (BERGARA). — Andres Larrañaga Ibarondo.

DEBA. — Maria Amparo Chillón de la Iglesia.

ERRENDERI. — Estefania Mitxelena Galarai, Pedro Ormazabal Pikasari.

MUTRIKU. — Mikaela Joaristi.

ZUMAIA. — Antonio Burgete Balladarez.

ARABA

GAZTEIZ. — Teofilo López Aberasturi

koa ta Saez Buruaga'koa, Marina Saenz de Tejada ta Gil, Máximo de Nicolás Aransay, Carlos Luis López Manzanos, Mariano Jiménez Cadenas.

LA PURDI

SENPERE. — Oyer Harismendi'koa.

Fermin Olhagarai, Armora'koa.

HAZPARNE. — Piarres Duhour.

ANGELU. — Martin Lalanne.

BAXENABAR

ALDUDE. — Jean Bautiste Erramuspe,

Bidondo'koa.

BAIGORRI. — Mitxel Moxa, Intzarpe'koa; Stoessel Jauna, Jana-Mari Ospital,

Bustinto'koa.

ABERASTIZ. — Mañe Bidegorri'koa.

DONAMARTIRI. — iPerrot Mendiburu,

Kostelete'koa.

ZUBEROA

MAULE. — Guy Moustrou'rena, Martin Peyran.

BIZKAIA

BILBO. — Maria Paz Laizka Herman

dorena, Segundo Uriarte Batiz, Luis Az

kue Uriarte, Herak'li Monge Martin,

Jerbasio Pacheco Santibestean, Ageda

Etxebarria Ibarloza, Jesusa Furundarena

Maurika, Benita Ortiz Martin, Jose Esko

bal Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

Josefa Iparraguirre, Matxikote, Eujen

Jaio, Biktoria Ortiz Gartzia, Juana

ESKUBIDETAN AURRENA URRUÑA

Aurtengo urte au, 1968'garren au, Nazio Batuak «Gizon-Eskubideen Urtea» izenez bataiatu dute. Izen polita, izena ta izana, bat egiñak ikusiko bagenitu.

Eta Giza-Eskubideen artean aurrena ta besteen oinarri, Bizitzeko ta Iza-teko Eskubidea da. Eriotzak ori du giza-emakumeontzat bildurgarri: Bizitza, Izaitea, kentzen digula. Arekin, beste eskubide guziak eskutik kentzen dizkigu.

Ta orain dator ikaragarriena: bi mila milloi giza-emakume inguru go-seak lepozamarretik eldu ta eriotz-bidean alde aurrez jarriak daude. Beren egoera larri ortatik ateratzeko, jakintza izango luteke lagun; baiña jakintza-bideak ere itxiak dituzte munduko alderdi oietan. Goseak eta ezjakiniak ito-ta bizi dira, beraz, ainbeste ta ainbeste giza-emakume.

Gertaera ori berez naikoa larri dalarik, oraindik negargarriagoa egiten du gizonaren konturamenak. Gu ezaigera, abereak bezela, gure zoritxar-pean ezjakin gelditzen. Ondo baiño obeto konturatzen gera gure zori negargarri ortaz.

Ta erriak eztaude etsipenean lo artuak, ez. Erriak, esnatzen asiak dira. Munduko alderdi batzuetako aberastasuna ta beste alderdietako gose larria begien aurrean dute; ta eztaude ortan paketsu gelditzeko asmotan.

Gauzak onela dirala, errien gidariak ez dute oraindik arkitu ezberdintasun orren sendagairik. Mundua txiki egin zaigu, ainbeste asmaketen bidez, baiña ontan ezta bear zan asmaketarik billatu.

Au da, beraz, gaurko munduaren ikuspegi larria: erri aberatsak, beren arteko leiaketa orretan, geroago ta ugariago dituzte beren eskutan erria jasotzeko bideak. Eta erri atzeratuak, geroago ta eziñago dute ugaltzen ari diran beren bizilagunei bizibide itxurazkoa iristea. Aita Santuak, bere «Pulorum progressio» Gutunean, ederki dio:

«Industri aberatsa duten erriak, beren lantegietako sorkariak bialtzen dituzte beste errietara. Erri atzeratuak, berriz, lurraren emaitzak bakarrik dituzte erbesteetara bialtzeko. Tekniko-aurrerapenei eskerrak, erri aurreratuak beren lan-sorkariei balioa geitzen diete. Erri pobreen nekazari-eskeintzak, ostera, gorabera izugarriak izaten dituzte salmentan.

Oraindik areago, erri atzeratuak lur-emaitzak, aurrerapenik gabeko lanaren bitartez sortuak izan oi-dira. Erri aurreratuak lur-emaitzak, berriz, gaurko aurrerapide guzien bitartez, askozaz obeak eskeintzen dituzte. Lurretik jaso ta beste errietara emaitz oiek aldatzeko bideak ere, askoz ugariagoak dituzte erri aberatsak.

Orra nola ta nundik egunetik egunera larriagoa dan erri gosetien egoera.

Ta Paulo VI'garrenak zuzen dionez: «Gizon goseti bakoitza, gizartearen kontrako bomba bat bezela da. «Premi gorriean bizi dan gizonak, eskubide osoa du gure gizarte onen egoera oker ori ausi ta zapuzteko. Goseak ez du egoterik; premiak lepotik eltzen dio gizonari ta gaur bear du premiaren osabide ezin luzatu ori.

Premi ta gose onen ezaguera mundu guzira zabaldu bearra degu. Gure-tako bakoitzak konturatu bear du premi onetzaz. Egoterik ez daukagu.

Beti eman izan oi dit atentziya Urruñak, bertatik edo bere ondotik pasatzian. Erri polita, politik bada. Zoragarriya. Agertzen danetik izkutatu arte, begiak lo-tu egiten dizkit.

Aspaldi batian, lagun batzuekin, Erriko-etxe ostatuan bazkari ederra egin genduala gogoratzen naiz ondo. Jettetxerik pamatuenetako bazkariari inbiririk etzi-ona. Ugari eta obeto ezin, egokitasun guziz.

Batian edo bitan Urruñako eleiza erdi-illunean ere izandu naiz. Laburdi-ko eliza barrenkoi berezi-berezia. Eliza ondoan, illerri paketsua. Arimaren baretasuna sortu erazten duan kanposantua. Bertako atsedean go-zoan nere zenbait lagun zarren ezurrak...!

Urruñako kanpantorrea berriz, Gipuzkoako kanpantorrea dirudi. Goian, erlojuaren azpian ainbeste eskritorek apuntatu duten esaera zaar eta sakona. Pentsakizunera jartzen gaitu. «Ordu guziak zauritzen gaituzte; aizkenak, berriz, ill». Latinez dago: Vulnerant omnes, ultima necat.

Maite dut nik Urruña. Barrenean zerk ikuitzen ditan nik ez dakit. Maitasun bereziz begiratzen diot Donibane-ra edo Bayona-ra noan guzian. «Ai zer txoko atsegiña bizitza aizken urtiak igarotzeko! Erriaren pakeaz arima gozatu, periodiku eta errebista prantzesak irakurri, eta giro onakin pasiatzera irten, edo bertan esaten duten bezela, promenatzera...

Nik Urruñari diotan maitasuna, bertan bizi dan eskritore batek asko geitu dit. Jean Fourcade, Erlende-baita-n bizi dan idazle ospetsuak. Gure gerra aizkenengo urtian, Urruñako ixtoria atera zuan. Baiño, gaur, nun arkitu liburu are ale bat bakarra.

Liburu koxkor arek beste gaurko liburu garrantzi aundiko auxa sortu erazi du: Trois cents ans d'histoire au Pays Basque. Urrugne, Socoa, Béhobie. Hendaye. Biri-atou. Au da: «Iruene urteko kondaira Euskalerrian.

Urruña. Sokoa. Beobi edo Pausu. Endaya. Biriatu». Egia esan. Liburu bat ez da beñere bukatzen.

Makiñabat gauza ikasi ditut Fourcade jaunaren liburu atera berri auxa irakurriaz. Erri ta errixka oien berriak inguratzen gogotik alegindu da, batetik eta bestetik.

Ixtori kontu asko ta asko aztertzen ditu Fourcade-k. Santiago bide zaarreko izkutaleku guziak ondo eza-gutzen ditu eskritore onek. Iru alditan berarekin ego-na naiz. Euskalduna bait-da gañera. Maitetasuna eza-guera iturria da, eta maitasun berezi ori dala bitarteko, Urruña inguruko bazter eta txoko guzien giltza arkitu du.

Orra or 1813 urtian Donosti guzia erre eta pentsatu eziñeko astakeriak egindako Wellington jeneral ingelesaren tropak, zeñen bestelako gizabidea izan zuten Bidasoz aruzko jendeakin. Ori zeatz jakin nai duanak, ikusi beza Fourcade-ren liburua.

Eta au bezela beste gai asko ta asko. Emengo gerra zibillak dirala bitarteko, Urruña eta inguruko errieta-ra, alderdi ontako euskaldun jende asko bizitzera joa-na bait-da.

Baiño neri geien atsegin izandu zaiten partia, oitura gaiak erabiltzen dituan izan zait. Oitura-zale edo folkloristak, azpi-zulo aberatsa daukate liburu berri onetan.

Erri benetan kristau ta sinimentsua Urruña. Bertan, etxe batian norbait iltzen darian, zer gertatzen dan zabalzea merezi luke. Ill-etxe bi aldamen bizilagunak, une garrantz ontan, beren gain artzen dituzten obligazioak jakin eraztea...

Don Resurrección Maria de Azkue-k izan ote zuan Urruña-ko oitura benetan maitekor onen berri?

JOSE DE ARTECHE

KEZKAK

Aleman bat euskaldunberri

Agorrilla zan. Gizonezko gazte bat, luze ta sendoa, arpegi-zabala, pentsalari-kopeta aundia, ille-oria eta apur bat urritzen asia, belarri-

barrenak matrallari itsatsiak... Iku-si orduko nabari zitzaion arrotztan-keria.

Urreratu zitzaidan bostekoa luzatuaz eta euskeraz: «—Atxaga jau-na al zera?». «Ez, ba; aren lagun eta adiskide naiz» erantzun bear izan nion bostekoa emanaz. Gu bi apaizon aspaldiko adiskide ospetsu baten agurra eskuratu zidan: «Entzun zaiozu gazte oni, ta ikusi, zer egin ditekene».

Ala, alkarrekin egin genitun ordu batzuk Aizarna'n.

Atsegiña eta argia benetan mutilla. Zenbat gai erabili ote genitun alkar-izketa luzean! Baita erlijio-koak ere: katolikoak... protestan-teak... Auetakoa da bera eta ondo ikasia.

Jatorriz alemana, izenez Gunter Brettschneider, (esatekoan, Bretxnai-der). Colonia'ko Ikastetxe Nagusian ari da bere ikasketak burutzen. Iz-kuntza-zalea da bera. Ogei ta bost urte; gero Loiola'ko erri-irratiz ala adierazi zuala, uste det.

Dakizkian izkuntzak? Nork jakin lezazkean! Aurrena, alemana-ra; urren, ondo ikasiak dauzka; latina, frantzer, gaztelera; ingele-ra ere baietz esan zidan. Gero, jaki-ña, zerbait-zerbait baita lengo iz-kuntza zarretatik ere: eberkera, gerpera, sanskrito... Errusi'ko iz-kuntza ere ikasten ari da; naiko zail gertatzen zaio, noski: Euskera bezain nekez ari omen da ikasten. Itali'era, berriz, udaraldi bat bertan egin ezker, ondo menderatzeko as-motan dago.

Eta, azkenik, euskeraz ikasi du. Oso denbora gutxian ikasi ere. Eta nola! Guzira, uste det, bost illabete egin dituala Euskalerrian. Aurrena, lanean jardun zan, zerbait diru aurreratu arte. Gero Altuna jesula-gunarekin egin du ikastaldia Donos-ti'ko EUTG'en.

Eguneroko gai xamurrak beintzat ederki uletzen zituan agorrillerako. Baita ondotxo itzezin ere.

Oso izkuntz aberatsa iruditu zaio euskera. Ez dago batere damuturik ikasia. Aitortzen zuan, geien kosta zitzaionetakoa dala; baiña ori bai, oso aberatsa; batez ere ontan: esa-era berezi eta benetan bitxiak ar-kitzen zizkiola; baita itzen joske-ra ere biziari atsegin gertatzen zi-tzaion.

Irurogei ordu bete arteko saioak artu bear zituan zintantan: alkar-iz-keta, galdera-erantzunak eta abar. Opor-aldietan aldatzekoak ditu pa-perera, txartel berezietara, gero «ce-

rebro electrónico» deritzaion tres-naz ondo aztertu eta beren tokian jartzeko. Era ontan pillatuko du gaia, ondoren bere liburua antola-tzeko.

Argia mutilla. Eta ala ere etzaio buruan sartzen, euskaldunon zabar-keria. Ezin du sinistu, zeñen baztar-turik daukagun geuron izkuntza.

Euskera ikasteaz gañera, gure erria naiko sakon ezagutu du. Atse-gin zitzaizkiola aitortu zidan, gure lurraldea, gure jatorduak, gure oi-turak, gure izaera. Euskera gertatu zitzaion, noski, euskaldunon barru-ra sartzeko eta gu ezagutzeko giltza. Arriturik zegon, edozein errixka eta euskal-sendietan egiten zioten arre-ra zala-ta.

Nolaz esan ote dezake euskaldu-nak, «Euskera zertarako?» Noiz ar-te jarraitu bear ote degu euskaldu-nok geuron izkuntza baztartzan xeta zapaltzen guk degun bitxiarik arrigarrien eta berezienean degularik?

Geiago galdetuko nuke: Nolaz ez ote dira izkuntza-zale geiago sortzen gure artean? Euskeraren aberastasu-nak eta alderdi izkutuak argitara azalduko badira, beti arrotzak ibi-lli bear al dute ortan? Arrotzak bear al ditugu maixu euskeraz ere?

Bitartean gu, edo zabarkeriz oin-peratzen, edo ez-jakiñaren gogorik onenaz gauzak nastutzen gutxi go-ra-berako jardunetan. Nork errezago sakonduko, nork barrugotik azter-tuko, euskaldunok baiño? Ez al de-gu geurea? Eta aberatsa gañera! Jakintsuen arrigarri eta gu ezjakiñ ajolakabeon... lotsagarri.

GAZTANAGA'K

ARPIDE KOBRA-KETA NUN?

Begira NUN ta NOIZ kobraketak egiten ari geran: otsaillaren 10'an asiko gera letrak bialtzen: **ABADIANO, Rmo-rebieta, Basauri, Bedia, Berango, Bermeo, Ber-riatua, Berriz, Zeanuri, Derio, Deusto, Dima, Durango, Elorrio, Eran-dio, Ermua ta Euba'ra.**

PABLO GOROSABEL TOLOSAKO SERBITZARI ZINTZOA

Iñaki LINAZASORO

Gure artean, oitura txarrak ere badira. Oietako bat, —ez onenetakoa—, gendea tintorerira eramatea da.

Au, kolore ontakoa...! Ura berriz, beste orrelakoa...! Au nere kolorekoa. Ura, ez. Kontuz arekin...! (ez da arritzekoa, orrenbeste fubolekin).

Pablo Gorosabel, ez da libratu, oitura gaizto ontatik.

Urte gutxi dira, Tolosako errian VII Gizaldia ospatzen zala. Ba erriko agintariak, galazi egin zuten, mo-tibo orren buruz, Gorosabel'en "Tolosako Kondaira" argitaratzea, naiz da jakin, erriak ez dula izan orrela-ko liburu famaturik. Urteak jun, urteak etorri, eta oraindik txartel alu batzukin ari gera, gizon begiraga-rrien egintza ta meritoak klasifikatzen. "Goyan Bego" iragarrian gañetik bear bada...

On Pablo Gorosabel, Oñatiko Unibersidadean eta Madriden bete zitun abogaduko ikaskintzak. Gizon ar-gia, trebe, langille eta baliotsu au, gazterik izendatu zu-ten Gipuzko'ko Diputadu. Baita ere izan zan probintzi-ko Gobernadore. Tolosako konzejal eta alkate. Diputa-zioko buru, abogadu eta archibero.

Maiz erabiltzen ditugu idazleok, Gorosabel'ek orrein xamur eta bulartsu idatzitako liburu ederrak. Benetako maixu izan gendun, Gipuzkuko Kondaira argitaratzen.

Jaio zan Tolosako kale Nagusian, 1803'ko ilbeltba-ren 15'an (eta ez 16'an askoren iritiz). Pablon aita, le-gazpiarra zan. Jose Joaquín Gorosabel Jauregui. Baita ere abizenan sustraia. Legazpi inguruan, "Korosti" ugari arkitzen degu. Ama, madriltarra, Maria Isidra Domín-guez Gozcue. Bost anai arrega izan ziran, lau neska eta Pablo gizaseme bakarra. Manuela Ibarreta Iriarte, ondar-bitarra, aukeratu zun emaztetzaz, eta lau seme-alaba izan zituzten.

Bere arreba Eulalia, Donostin gaxo zegoala ta, ikus-tera joan zan. Laisterka gaizkitu ta ill zan 1867'ko il-

beltzaren 23'an, EuskalErrian alde, lan asko egin on-doren.

Begira Tolosako "acta" liburuak zer dioten.

1833 ean, izendatu zuten Alkate ordezko.

1845 an, konzejal.

1850 an Alkate.

Archiboko paperak begiratzuz, bereala antz emate zaio, Gorosabel noiz egin zuten Alkate. Ordena obeare-kin gordeta, idazkiak argi ta garbi, ulertzeko egiñak. Berak berriztu zitun erri-etxeako oiturak. Sekretario jau-nari dio, lana zabaldu dedilla, empletuen joerak ta al-bidadeak ezagutu ondoren. (Oraingo Test).

Gorosabelek eskatzen du Naparruko zubian zabalke-tarako presupuestoak. Sumatze al zun, oraingo zirkula-zioke prolema itzalak...?

Mixerikordiko beartsuak eta Tolosako aurtxoak, badute Gorosabelentzat, ardura berezia. Erriko ikastol-ak ere bixitatzen ditu eta maixuen eskariak onartu.

Tolosa garai artan Gipuzkuko kapitala da. Jutziziko jauregia egin bearrean arkitzen da. Dirua bear eta di-rurik ez. Zorioneko txanponak sortzeko Aldabako Ba-llaran, erriak ditun bi basarri saltzea adierazten du... bañan aurraz, erritar guztiekin batzarra antolatuz.

Alkatetza bitartean, idatzi zun "Tolosako Kondai-ra".

Azkeneko batzarra mai-buruz, 1853'ko urtezar egu-nean. "Actak" dio, Gorosabelek Diputazioan egindako ikustaldiak, Tolosako espetxean zigortuta daudenari eguneroko soldata bi errealden geitzeko. Baite ere es-katzen du, presoeri bear duten aña egur eta ikatz ema-teko, negua igaro bitartean...

Gizon agurgarria. Jakintsu, burutsu, leial ta zuze-na. Dotore eta garbia, bai animako gora-beratan, baita ere artu-eman, jokabide, jatzera eta gizontasunean.

Gipuzkoa ta Tolosak, ikaragarri zor diote agintari, historiadore, lege-gizon eta idazle oneri.

Koloreak aaztu betiko eta Goro-sabel'en ejenploari jarrai dezaiozun.

Eun urte Gorosabel ill zala. As-terketa laburra egiñaz, begira gure probintziari. Ez al degu atzera egin zenbait gauzetan...? Nun da Oñati-ko Unibersidadea...? Nun dira Gi-puzkuko Fueroak...? Eta erriak izendatu bear zitun alkate ta Dipu-taduak...? Eta Gorosabel'en antze-ra, erriari konsultatzen dioten alka-teak, tajuzko erabakiak artu baño len...?

On Pablo Gorosabel'en ikasbidea, gogoan jaso dezagun bere eunkia os-patzean.

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo.

Gijon, Iruña, Bilbo eta Gazteiz'era.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefonoak.: 25.457 eta 26.987

SINISMENA ETA KEZKAK

Gaurko gaia ez da nere buruan sortua. Joan dan illeko 25'en apaiz-billera bat izan zan, ta an jasotakoa det.

Nik neronek sarritan entzundako gauza da, azken Kontzilioak, askoren fedea, batez ere, kristau ez jakin, baño zuzen eta bero ziran, fedea, oztu eta zalantza aundian jarri dula.

Gutxiñez, beintzat, kezka oiekin artu-eman eta erantzupen aundia daukala.

Garbi aitortu bear balin badet, ni ez naiz iritzi ortakoa.

Ondo dakit, apaiza naizenez, Kontzilio ezker, ez bai, kezka ta naigabe asko dabilz kristauen kontzientzian.

Baño, irakurle, zure baimenarekin, galdera bat: ez bai, kezka, ta naigabeak, sinismen buruz, galera edo alderdi ona ote dira?

Ta len, Kontzilio aurretik, nolakoa zan, gaur kezka beteta bizi diran kristauen fedea?

Aoz aotik datorren sinismena. Norbaiti ala galdetu zioten: Zu kristaua al zera ta zergatik? Eta onela erantzun emen zuan: Bai kristaua naiz, aitzak esan didalak. Gizon ori gañera, nik dakidanez, ez zan edozein.

Aotik aora jasotako sinismen edo fedea. Bestetik berriz, beñere aztertutako fedea. Gure kristauak ez ziran bizi aurrez aurre beren sinismenarekin.

Aienzako, «fede barruan» bizi izatea, etxe zabal, argitsu eta apaiñ batean bizitzea bezela zan.

Baño, zorionez edo txarrez-fedeak beste izate berezia du.

Sinismena eta adimena.

Zugaitz eta loreak bezela, sinismenak lurra bear du erne ta azitzeko, Jainkoruntz.

Sinismenaren lur xamur, gizen ta emankora gizonaren gogoia da. Or, lur ortan, azi eta ezi, edertu ta tximurtu, itz batean, bizi eta il oi dan sinismena.

Nere ustez, gizonaren sinismenak-ta beste sinismenik ez dut ezagutzen (gizon sinismena danez) iru alderdi bildu bear ditu.

Lenengo, sinismena ta kezka ez daude alkarrekin burrukan, asarraturik. Beste aldera, baitzik. Kezkak, erne naiean dagon kezka, sinismena azti ibilli oi du, ta berari aurrera bultz egin.

Ala zion J. H. Newman ospatsuak: «Nere sinismena betik zalantza gainean dabil».

Beste askok ala diote: «Nik nainuke neretzat sinismen argiz jantzia eta beteaz». Zuri Ebangelio'ko itzez erantzungo dizut. Ez dakizu zer esaten eta eskatzen dezan.

Baño, ez dakizu sinismena berez illunpean jaio ta bizitzen oitua dagoila? Illunpeko lorea dala? Baño, alaz ere, gogoan izan salmuetan dabil erregeak diona: «Gaua neretzat egun argia bezela».

Azkenez, sinismenaren oñak arriskuz betetako bidea zapaltzen du. Ta ori dana ola danez, zer esan Sinismenaren «krisis» buruz?

Itz bat, bakarrik. Ongi etorria izan dedilla!

LASA'TAR JOXE

Idazkuntzaren aldetik zuzenketa

Gure orriak beti gertu ta zabal daude okerrak zuzentzeko. Ta orrialde ontan agertu ziran okerrak, ementxe bertan zuzentzen ditugu. Gaurko onetan gurea egiten degu Bilbo'ko Gotzai Agurgarriak egiten duan «agiraka» edo «protesta» bizia, gure asteroko onetan agorraren 24'garrenean eta abenduaren 24'garrenean joan dan urtean agertu ziran lan auengatik: «Noiz arteko pazientzia bear dogu?», Xabier Amuriza'rena, ta «Bizkaia'n apaiz aldakuntzak berriz be» Julien Calzada'rena. Guk oietan arkitzen ziran okerrak borondatez zuzentzen ditugu, izen onari egiten dioten kaltea ta gezurra diran aldetik gure asmo zuzena agertuaz, oker edo izen onaren kontrako duten guzia garbituaz.

Eliz-Barrutiko gobernu-barruan sartzerik ez degu bei-

ñere nai izan. Gure albistariak, asteroko dalako, beti ere asti gutxi izaten du lan guziak sakon aztertzeko edo zensuratzeko. Orregatik ortarako dagoen Zensorea ta miazalaleak noizbeinka arin ikusi izan ditu datozen lanak, auekin gertatu dan bezela.

Gertatuak min eman digu benetan, eta aurrerantzean ardura aundiagoa jartzeko aginduko diogu ortan aritzen danari. Gure aldetik, alegiñak egingo ditugu, guzia astiro ikusita argitaldu dedin.

Beraz, gure aldetik egiaren aldetik gelditzen gera beti bezela ta ezertan gezurrik, naiz izen-galtzerik izan danetan, gogoz agiri onen bidez garbitzen degu gure asterokoan azaldua.

ZERUKO ARGIA'ren Zuzendaritzak

AITA SANTUA TA ERRIETAKO ORDEZKARIAK

Joan dan illaren bederatzigarrenean, VI'garren Paulo Aita Santuak Bereganartu zituan erri-ordezkarriak, Bere inguruan dauzkanak.

Paulo VI'garrenak bere itzaldian Maquiavelo'k erakutsitako diplomazia zokoratu ta jokaera zintzo ta garbia erabiltzeko esan zien.

«Au ez da besterik: gizonen arteko artu-emanetan, gure arrazoi-bideak erakusten digun zintzotasuna ta zuzentasun eta eskubidezko jokaera nagusi jartzea, noski. Ez al-

du onek gizona abereengandik bereizten?».

«Esan dezagun garbi: diplomazi zuzenaren ustea galtzea; gizonaren zintzotasunean ez sinistea bezelatsu izango litzake. Gure ezaupide ta arrazoi-senak, esan bear du ontan ezkenengo itza».

«Diplomazi jator ori oitura onen legetan oiñarritua baitago ta mundu guziaren onaren billa dabil. Gizonak, izan ere, Tertuliano'ren esanen arabera, «Bereko anima kristaua» du bere baitan. Eta berez bezela dioa lurrera pakea ekarri zuanaren ondoren. Borondate oneko gizon guziak Eskubidearen buruaustea berengan oi-dute, egiaren eta zuzentasunaren egarri bizia ere bai. Onela josten da ederki Ebanjelioko Zorionekoekin eta onela artzen du bere indarra ta gerokoan eskuratzen du azkenengo itza, luzetara jota, beñepein».

«FEDE TA ERRI-SOILTZEAREN» MINGEGIA

Joan dan illaren 29'garrenean Madrill'en irrikiko dute lendaritza «Fede ta Erri-soiltasun» Mingegia. Elizak gure egunotain daraman kristau-soiltzeko joera aztertzeko jarri da Ikastegi ori. Comillas'ko Unibersidadeak jartzen du ikas-leku ori, kristau-fedearren arrazoibidezko oiñarrak erakusteko ta Eliza barruan ari dan kristau-soillen aldeko erakusbidea agirian ipintzeko.

Sail ontan iru aldetara lan egin-

go da: billaketa-saillean, jakintza-saillean eta erriko-saillean. Jesulagunak daramate Mingegi au.

RIO DE JANEIRO'KO KARDENALAREN AGIRIA

Jaime de Barros Câmara, Rio de Janeiro'ko Kardenalak agiri bat argitaratu eman du ango eliz-gizonen alderdi aurrelariaren kontra.

«Eliz-gizonak —dio— ez dute gizarte-azietan sartu bear». Joan dan Urrillean izan diran gizarte-burrukak aitatzen ari zan «A Cruz» egunkariko berri-emaille bati.

Kardenal jaunak, an izan diran gizarte-azietan ta burrukak aztertzen ditu bere jardunean, eta bere apaizei esan die, eliz-gizonak eliztarren bizimodua edertzen lan egin bear duala. Baiña apaizak ez dute nastu bear langilleen burrukatan, uste gabe komunisten laguntzaille biurtu ez ditezten.

Brasil'go Gotzai onek dionez, erriaren bizimodu lasaia goa ekartzen saia bitez apaizak baiña ez indarrean, pake-bidez baizik.

KOLONBIA'KO GOBERNUA TA AITA SANTUA

Kolonbia'ko Gobernu ta Aita Santua elkarriketan sartuak omen daude, beren ar-emanak eraberritu nairik. Lengua Itunbena, 1887'koa da. Elkarriketa au ezta sortu, elkarren arteko eztabaidatik, ez. Gaurko giroa eman nai zaio elkar-go orri, besterik ez.

Baiña ba-dira beste zenbait gaitan kontuz begiratzekoa. Onela, Erbestetako Ministroak egin ditu bere adierazpenak auzi ontan. Konkordato berrian gai auek antolatu nai dira: Mixioetako lurretan egiten ari diran Irakaskintza-lana. Orainarte, Elizak bere esku izan du lur oietan irakaskintza-saila.

Orain, Jose Vives Etxebarria, senadoreak lege berri bat aurrera aterai luke. Lege ori onartzen ba-da, Kolonbia'n erriz bakarrik sendotu al-izango dira ezkontzak, elizez egin gabe.

Ba-du jaun orrek bere alde 64 laguneko Batzorde bat. Kolonbia'ko bi partidu politiku izan dira Eliza ta Gobernuaren arteko itunbena berri-itu egin bear dala esan dutenak.

España, ¿país de misión?

Egilea: ALFONSO C. COMIN

Laiko jator ta trebe bat degu astekeko liburu onen egilea, ezaguna, izenez, Alfonso C. Comin.

Andaluzi'ri dagokion soziologiz, nun dabillen dakiana.

Joan dan uda azkenean, ondo dakizuten bezela, Erroma'an ospatu zan erri-arteke laikoen batzar nagusia.

Gaurko liburua, Batzar orren frutu eldu eta erantzun osoa.

Txalo beroak egileari. Indar-fedeko laiko onek galdera bildurgarriak egiten ditu izentatutako liburuan: «España ¿país de misión?». ¿Cómo poner en estado de misión una Iglesia «instalada» y segura de sí misma? ¿Cómo desarrollar una pastoral que evangelice precisamente a los que se creen evangelizados? ¿Cómo dar cabida a la misión y al profetismo en una Iglesia tan rigidamente institucionalizada como la nuestra? (p. 350). Nere aldetik zerbait esangai.

A) Era ontako liburuan bear aundia genduan. Kris-

tautasuneko denbora errez, ta zoragarriak, joanak dira betiko. Ebangelio'ak dionez, apaizak larogei ta emertzari ardi artedean utzi bear emen ditu, ardi galduaren billa joateko.

Baño, orain gauza beste aldera erabat biurtu dira. Gure artedean, ardi bakarra dago, ta beste danak or nuntzait.

B) Gauzak ala izan arren, iñork edo gutxi artu nai dute, esan oi dan bezela, Kontzientzia.

Ain da gauza gozoa lo egitea, ez esnatzea!

Baño loak, naiz gozoa izan, berekin du neurria. Ta gero ¿esnatu ondoren, zer? — Orduan, ze esanik ez dago, lo ondorengo negarra.

Apostoluen jokaera Getsemani'ko baratzan, illargi epel azpian lo ta zurrunka. Bitartean, gaiztakeri-indarra durreraka.

C) Liburu orren izenak, beste liburu-garai baten asko irakurria-prantzes baten izena dakarkigu: «Francia, país de misión», Godin'ena. Edit. Nova Terra.

1.896

1.968

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos) baliatzeaz

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakinbidean jarri zaitetz Donostia'ko gure
7 ofizinetan eta Probintziako 59 sukursaletan

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerín, Ochagavía, Carcar, Olazagutía, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

inter
radio tv

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozein markakoa baiño
iru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundiak

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arteko-unea

ATOMIKA ELEZIOETAN

Partidu edo politikari batek, bere baitan moderatua edo eskuindarra izaten jarraitu arren, bere nazioko politikarako ezkertiarren itxura jokatu nahi duanean bi gauz egin lezazke. Batetik, eta au bertako komunistei enbarazu egiteko, Sobietikoen Batasunarekin lokarriak estutu. De Gaulle'k beñi baiño gehiakotan egin du. Orain bertan, Wilson Mouscou'n dagoen ontan, bere pentsamentuetatik urruti ez dabiq laborismoaren egal ezkertiarra ixiltzea beaje orren bitartez. Ori da medio bat. Beste bat, eta batez ere elezio garaietan, antiamerikanismoa astintzea da. Ta orrekin batera naziokeriari, abertzalekeriari, dei egitea. Itz gutxitan esateko demagogi erreza egitea.

Politikariak beti behar izaten dute norbaiti kulpak bota beharra, bere erruak estaltzeko pекatari aundiago bat arkitzea. eZin obegorik Estatu Batuk baiño? Ez dugu bada ikusten Alemania'ko N. D. P. delako nazi berrien partidua Alemania'ko antiamerikano partidurik aundiena dela?

Egun auetan, Groelandia'n, amerikanoen abioi bat erori da bere baitan atomika bonba batzuk zeramazkillak. Groelandia, jakeña danez, Dinamarka'rena da. Dinamarka'ko gobernuak debekatu egin zion Estatu Batuetako gobernuari atomika bonbak zeramazkiten abioi amerikanoak Groelandia'ko zeruetan egan egitea. Pentsatu ditek nolako eskandalua sortuko den onekin. Egia da Estatu Batuetako gobernuak ezinbestean gertatu zela

ori Groelandia'n eta ez bere abioiak an egan egiteko oitura zutelako esango duela.

Ala ere sospetxak beti iraungo du ta asko izango dira esplikazioa onartuko ez dutenak.

Gaiñera Dinamarka elezio garaietan da. Ango ezkertiar sozialistak indartsuak atera ziran azkeneko elezioetan. Pentsa ditek orrelako gertaera batek zer inportantzi duen elezio garaietan.

Ba da, gaiñera, beste puntu bat erabat interesantea. Dinamarka NATO'ko kide da, bero oietako ez daba ere. NATO desegiten dijoan antolaketa bat da. Frantzia bere kontra asi zen ezkerotik sendotu beharrean desegiten asi da. Amerikanoak, dio De Gaulle'k, bere interesak bakarrik erreparatzen dituzte, bestee bere adiskideen arazoak ez zaie ajolik. Kapaz dira gaiñera gu gerla batean sartzeko gurekin zer-ikusirik ez duen auzi bategatik. Obe da, beraz, bere oietatik aparte ibiltzea.

Dollarra gaizki dabilie la ta Estatu Batuk artu zituen erabakiak De Gaulle'ri arrazoi emateko biderik egokiena zela zirudien. Europaearrak asiak ziran pentsatzen eta Frantzia'ko agintariak arrazoi ez ote zuen. Orain Dinamarka'ko politikari ta politikagilleak, Groelandia'n gertatu danarekin gauza berdiña pentsatzeko arrazoi bat gehiagorekin arkitzen dirala dirudi.

RIKARDO ARREGI

Dinamarka'ko elezioen erabakia

Azkeneko astean Dinamarka'ko elezioetaz eta Groelandia'n eroritako atomika bonbetaz mintzatu nintzalarik atzeratu xamar ibilli nintzan bai berriak jakiten bai kritika egiten.

Bonbak erortzeak apenas izan duen politikarientzat Dinamarka'n propagandarako motiburik, ori gertatu zanean propaganda itxia zelako. Ala ere elezioetan bere indar aundia izan duenik, ukatzerik ez.

Dabaneko elezio auek sozialdemokratak galdu dituztela ikusten da. Sozialdemokratak eta sozialista herrikoikiak. Eskandinabia zen orain dela lau urte arte sozialdemokraziaren babeserik eta gaztelurik sendoena ta indartsuena. Ta ori ogei ta amar urte ezkerotik. Baiñan Noruega'n orain urte batzuek izan ziran elezioetan galdu zuten lehendabiziko aldiz gobernuaren agintea so-

zialdemokratak eta burges izeneko partiduak bereganatu. Orain berriz Dinamarka'n elezioak galdu dituzte ta laister xamarrean Suede'n izango diranetan beste orrenbeste gertatuko ez ote den pentsatzen duten zenbait kritikari politikok.

Ezin ditek pentsatu, gaiñera, sozialdemokratak botuak galdu dituztelarik ezkererago joan diralako, gehienetan eskuidar eta erdiko partiduetara joan diralako. Sozialdemokraten ezkererra dauden partiduak ez dute gehienetan botu gehiagorik bereganatu.

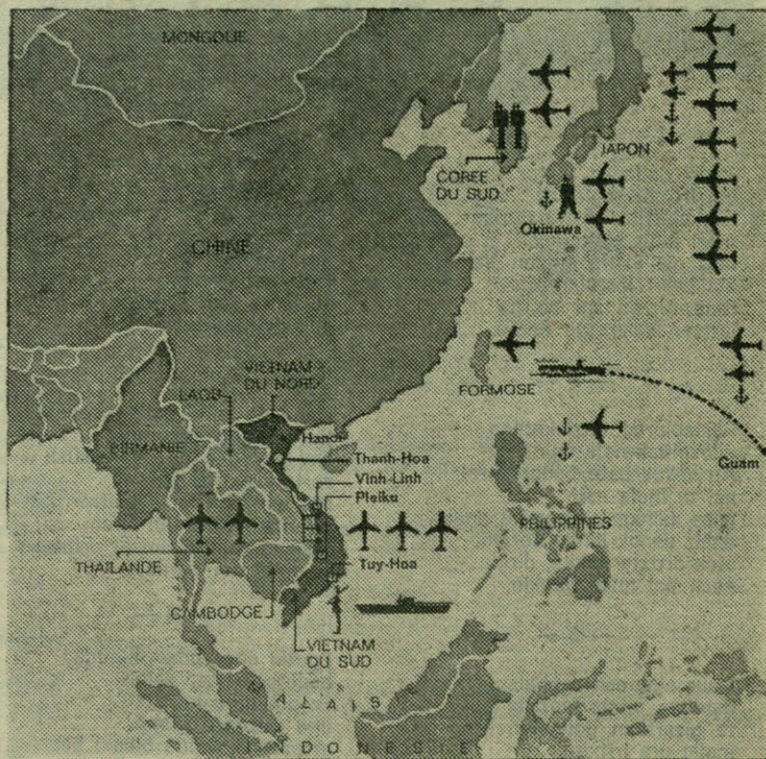
Ala ere Dinamarka'n partidu bezela liberal radikalak izan diran ezkerre gehiena irabazi dutenak atzerri gaitan zenbait puntuetan sozialdemokratak baiño ezkererago arkitzen dira.

Mesfidantza pixka bat izan behar dugu, ordea, partiduen arteko dife-

rentzi oietaz. Jakiña danez politikologo gehienak Eskandinabia'n eta Bretoiña Aundian arkitzen parlamentarismoa da gehiena maite dutena, bere estabilitadeagatik. Ori egia da. Askotan jakin egin behar litzake, ordea, estabilitades orregatik ordaintzen den prezioa.

Erreinu Batuan prolema ori planteaturik daukate. Laborista diputadu batzuek zigortuak izan dira bere partiduaren barruan bere botua partiduko buruzagiak agindu bezela eman ez dutelako. Gertaera onekin parlamentarismoa zertan dagoen galdetzen asiak dira. Lehenagotik zetorren auzia zen baiñan gero ta indar aundigoa artzen dijoana da. Alderdi guztietan gertatzen ari dela dirudi zera au: parlamentuaren indar galtzea, parlamentarismoak indar aundiena izan duen lekuetan ere bai.

TOMAS LEIARISTI

Asia aldeko alderdi auek ezagutzen ditugu, segurasko. Goialdean Ipar-Corea, iVietnam Laos ta abar beerago. Noiz arte jarraituko guda latz errialde aietan?

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxejoanuk!

Zuen entzateentzako esku-erakutsirik onena. Zuen sukalderako apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prijitzeko aukerakoa

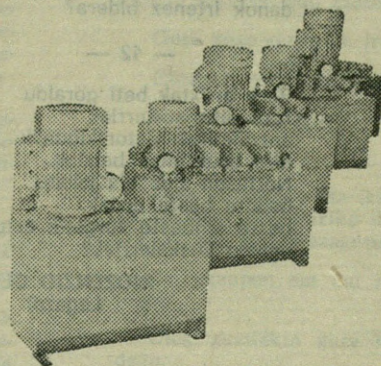
SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y juego Cubierto «RADAR»

LANTEGIA - INDUSTRIAS RADAR — ESKORIATZA (Guipúzcoa)

OLIO-UREZKO ERAIKINAK
Grupos de accionamiento
oleo-hidráulicos

OLIO-INDAR SAILLA
Departamento
HIDRAULICO

GARBE-LAHMEYER.
WUPPERTAL-
ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta
teknika laguntza.

Goimendi - Automatismo

DONOSTIA (HERRERA)
Lantegi ta landolak: Jolastokieta
Urrut. 5.3840 (3 linea) ta 51860
ERAKUSKETA: P.º de Colón, 3-bis.
Urrut. 23456.

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA

"IRUKOITZ - EKINTZA"

ESKEINTZEN DU

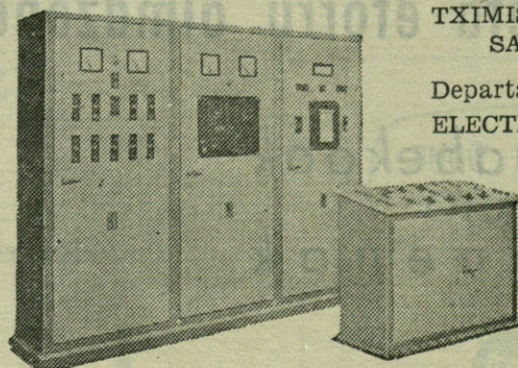
IRUKOITZ, EXERI - ETZATEKOAK

2.100 ptk. asita 60 eredu aukeratzekoak

BIJA BIALTZEAK UTSEAN. DONOSTIA'RA BI

PETSONEN ATZERA-AURRERA GURE KONTUZ

MORAZA, 14, DONOSTIA'N - S. MARCIAL, 12, IRUN

TXIMIST-INDAR
SAILLA

Departamento
ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGINTZA
Aparatos de maniobra, distribución y control.

BERTSO BERRIAK

— 1 —

Jakin dedanez laxter ditugu berriro bertsolariak Euskalerrriak maite dituan txori polit kantariak noiz nai ez dira entzun izandu ain berri jostalariak itxuratutzen asi baitira jartzen zaizkaten sariak.

— 2 —

Bertsolariak dezaketena edozeinek nola egiñ? Au askok uste badute ere asi ta ifiola eziñ gure Jainkoak ez gaitu noski doaz danok jantzi berdiñ, oiek artixta batzuk dirala esan nai nuke onekiñ.

— 3 —

Gaur egunean zenbait artixta dabilta pitxiz jantzita ta gizartean goi-goleneko maila ura lirtxita. Bertsolariak sari kontuan zerbait aldebat utzita baña besteak ainbat badira, egon gindezke etsita.

— 4 —

Ez aldituzte artzen askotan zurikeri aundituak gaur eguneko kitarrajole illeluz bizartzuak? Ainbat garrantzi baldinbadute oien karraxi txatxuak, zenbat balio dute euskaldun gizon jatorren bertsuak?

— 5 —

Gizon trebien billa gabiltza urrutietan askotan geure etxian eduki arren aukerik asko prantotan, la esnatu garaia degu sekula esnatzekotan. Euskal artixtak nork estimatu guk ez estimatzekotan?

— 6 —

Sariketa bat gauz estua da, eta, daukan arrixkua? Len egindako danak galtzeko ai zer lirtxalekua! Bertsolariak bidezko dute ordalfi bat itxurazkua maite zaitugu esate ori bakarrik ezta naikua.

— 7 —

Sakon ta alai, trebe ta apal, au da arritzekoena berak izanik gure doaitan dan arrigarritzekoena. Euskeragatik egin duana lanik baliozkoena, al dan afean saritzea da eskerrik egizkoena.

— 8 —

Gaitasun billa baldin bagabiltz jarri sariak aukeran. Goi-mallan egon bearrekuak zertarako utzi beran? Nik biotzean au nabaitzen det zalantz alai baten eran: Etxeko gauzak aintzat artutzen la oralfi asi geran?

— 9 —

Eguzki epei, goxo, biguna badator bertso zelaira. Ez ote gera ia iritxi une pozgarri alaira, urrezko orri-alde bikaiñ bat idatziko dan garaira? Oraintxe asi gera apaintzen bertsolarien kondaira.

— 10 —

Al duten oien artean ere badaude bertso zaleak ta erakutsi dutenez gure oitura zar maitaleak, konturatuak bertsolariak ez tirala eskaleak; baizikan gure euskal arraza onen berri emaleak.

— 11 —

Antziñatikan gaur egun arte belaunetik belaunera bertsolarien besotan dator gure euskal-izaera Arritzekua al da guk oiei lagundu nai izatera, asmo on eta esku zabalez danok lrtenez bidera?

— 12 —

Bere artixtak beti goraldun izan ditu sorterriak antziñatikan datorzkgunak dira gauz onen berriak. Nortasun alde ola jokatu badute beste erriak, beste ainbeste zergatik eztu egingo Euskalerrriak?

INOENZIO OLEA
Legazpi

Bertsolarien Sari Aundia

Maiz negar egin degu euskaltzaleok, gure industri aundia euskal-ianbidetan laguntzen asi ez talako. Gure lantegietako nagusiak euskerari ta euskal-sailleko beste lanei ezte, izan ere, begiratu ere egin.

Noizbait bada ere iritxi da zerbait egiteko eguna ta ONENA izeneko pentsuen etxeak asmatu du bide ortan sartzen. Indar-jokoetan sari aundiak eskeini izan dizkigute; baiña bertsolarien lanari, beti ere gaur arte sari eskasak eskeintzen zizkioten. Arritzekoa zan jokaera au; gure bertsolariak indar-jokoetako gizonen aldean doai arrigarria erakusten baidute. ONENA pentsuen etxeak, bere salgaien propaganda egin nai zuala, ta asmatu du Euskalerrrian egin diten edakunderik zabalena ta indartsuena: bertsolari SARI AUNDIA.

Ta an giñan Anoeta'ko pelota-tokian, Donosti'ko txoko zoragarrian. Ura jendetza, goiz eta arratsalde! Ura euskal-giro ederra Gipuzkoa'ko uri-buru txanbeliñean!

Jokoak au zuan berririk: saio bakoitzaren ondoren, arbel zabalean jarriko zan bertsolari bakoitzak irabazten zuan puntu-maila. Onela azkenera baiño len ikusiko zan zein zijoan aurrena, zein ondoren.

Bi tarde zetozen jokatzera, bata TXIRRITA TALDEA, ta bestea XENPELAR TALDEA. Onela bataiatu zuten bertsolarien zortzikote bana. Igandea ta Otsailak 4; ain zuzen ere, Santa-eskea egiteko eguna. Gau ontan beteko ziran gure kale ta basarri-aldeak, Santa Agata eskeko mutillen kantaz. Baiña asi gaitzen gure jaia kontatzen.

Lenbizi zozketa bat egin zuten, bertsolari talde biren artean: nork goizean eta nork arratsaldean jokatu. Zotz eginda gero, TXIRRITA TALDEARI egokitu zitzaion goizetik jokatzera. Goizeko amaikaterdiak bazirani Bertso-Jaia asi zaneke. Uztapide'k eman zion asiera jaiari, entzutera etorri giñanoi agur egiñaz gizonki. Andik aurrera txalorik pranko entzungo zan pelota-leku zabalean.

LAU SAIOAK

Lenbiziko saioan, bertsolari bakoitzak ateratzen zuan txapel barrutik Lenbiziko puntua. Au, Joxe Mari Iriondo'k kantatzen zuan, eta gero bertsolariak osatu bear zituan beste puntuak.

Bigarren saioan biñaka jokatu bear zuten bertsolariok. Nor norekin aritu, zozketa egin da, onela gelnitu ziran jokatzeko biñaka: Azpillaga ta Agirre'k au zuten gaia. Batek ezkontzeko dirua bear eta besteak uka. Uztapide ta Xalbador'ek bata dendaria, besteak epeka erosten duten oietakoarenaegin bear zuan. Lazkao-Txiki ta Mugartegi'k au zuten auzia: batak bestearen lurren erein kalabaza. Au norena?...

Mattin eta Lasarte'k, au joka-gai: Bata ezkondu ezin zan neskatxa, ta besteak zirika. Onela jokatu ziran bigarren saioan lau biñakoak.

Irugarren saioan bi doñu ematen zitzaizkion bertsolariari kantatzeko bietako batean. Gaia txapeletik ateratzen zuten bakoitzak. Banaka oraingoan, lenbiziko saioan bezela. Mattin'ek bi bertso penizilinari. Irribertsotan mutilla da Mattin, eta bereala asmatu zion ziria botika orri. Berari etziola, alegia, sendatu beatzeko miña. Ta au esanaz, bere eskuiko beatz potolua lotuta erakusten zuan. Ango parre-argara ta esku-zar-ta! Lasarte'k piñuari kanta zizkion bereak. Agirre'k urari. Uztapide'k ekaitzari. Xalbador'ek txistulariari. Lazkao-Txiki'k itzalari. Azpillaga'k telebistari. Mugartegi'k Illargiari.

Laugarren saioan bakoitzak nai zuan doñuan banaka kantatzen zuan Bakoitzak iruna bertso gaia aukeratuta gero. Uztapide'k asiera eman zion gai au aukeratuta: lanik gabe gelditutako langillea. Agirre'k milla pezetako txartel zaarrari kanta zizkion bereak. Lasarte'k bere burua il-zorian duanarenak kanta zituan. Mattin'ek, nexka beltza maite duan mutil zuriarenak eman zizkigun. Xalbador'ek Etxahun bertsolaria zuan gai. Lazkao-Txiki'k eriotzari buruz jardun zigun. Azpillaga'k bere ematearen illobiari kanta zion

eta azkenean Mugartegi'k iru egia uka eziñak aitatu zituan.

Eta onela bukatu zan goizekoa. Bazkaritarako ordua zan eta arra-

tsalderako orduz ibiltzeko jendea bereala zabaldun zan ostatueta. Ona emen lau saiotan bakoitzak irabazi zituan puntuak:

TXIRRITA TALDEKOAK

Saioak	Lenengoa	Bigarrena	Irugarrena	Laugarrena	Guzira
Agirre	40	91	81	87	299
Azpillaga	25	88	73	130	316
Lazkao-Txiki	43	117	63	105	328
Mattin	42	103	84	127	356
Mugartegi	25	109	68	107	309
Uztapide	51	118	78	120	367
Xalbador	40	112	84	131	367
Lasarte	43	111	85	107	346

Onela erabakita gelditu ziran, puntu geiena irabazitakoak. Alegia: Uztapide, Xalbador, Mattin eta Lasarte. Auek gelditzen dira urrengo igandean jokatzeko goizeko bertsolarietatik.

ARRATSALDEKO SAIOAK

Arratsaldeko lauterdiak aldean asi ziran XENPELAR TALDEKO bertsolarien saioak. Auek ziran: Arozamena, Basarri, Garmendia, Lazkao, Lizaso, Lopategi, Mitxelena, Xanpun. Goizean bezela joan zan lenengo saioa puntua jasota egitekoa.

Bigarren saioan, ofizioak artu zituzten, biñaka jokatzeko. Xanpun eta Mitxelena, aberats jaioa ta poble jaioa ziran joko ontan. Lopategi ta Lizaso, mediku ta pildora artutako andreaken gizona ziran. Pildora artu ta irukiak izan, alajaiña. Arozamena ta Lazkao. Onek ura ikusi du neskatxa ingeles batekin maitakerietan. Basarri Bankuko kobratzaille ta Garmendia lantegi-nagusi dirugabea ziran urrengo.

Irugarren saioan Mitxelena'k odo-

Saioak	Lenengoa	Bigarrena	Irugarrena	Laugarrena	Guzira
Arozamena	41	125	74	127	367
Basarri	36	124	85		369
Garmendia	34	120	85	124	337
Lazkao	40	120	67	114	341
Lizaso	36	116	75	101	328
Lopategi	30	130	73	123	356
Mitxelena	31	115	75	126	347
Xanpun	34	104	55	110	303

Orrela gelditu dira aukeratutako urrengo igandean jokatu duten lau onenak: alegia, Basarri, Arozamena, Lopategi ta Mitxelena. Auek izango dira XENPELAR TALDETIK aukeratutakoak.

Gauza bat esan bear degu. Goizean aritu edo arratsaldean aritu, edo arratsaldean aritu, alde aundia dala diote bertsolariok. Goizekoak, beti ere alde txarra dute ta bazkal ondoan aritzen diranak beren aldeko giroa ta erretzasun aundiagoa nabaitzen omen-dute.

Orrela izaten da pelotarietan ere: onek, pelota aztunagoarekin obeto jokatzan du. Arek, pelota ariñagoarekin. Laisterkariak ere, batzuek almen geiago erakusten dute lur legoraren gainean, besteak lokatza artean geiago izaten dira. Eztago, beraz, esaterik bertsolari auek, besteak baiño obeak diranik. Au bakarrik dakigu emen: egun ontan, maikoen iritzi, zortzi oiek izan dirala yayoen jokatu dutenak. Urrangoan zer?

MAIKOEN LANA

Guk erruki genien maiko gizoniei. Auek, Gipuzkoa'tik San Martin eta Juan Mari Lekuona; Bizkai'tik, Amuritz; Nafarroa'tik, Jose Mari Sartrategi ta Lapurdi'tik Aitzina, ziran.

Esan bearra degu: beren lana ederki egin zutela. Etzan txisturik izan aien erabakien aurka. Ta ori Lazkao-Txiki atzean utzita. Bertsolari au, egun ontan agertu zan baiño askoz obea da, baiña egun ontan be-

rakada aundia izan zuan. Beti eztago giroko eogterik.

Baiña gauza bat esan bearra degu. Altaboz geiago ezin jarri al-diteke? Gu oso aurrean giñan, eta ala ere, sarri gaitzen genduan itz edo esarearen bat entzuteke. Pelota-lekuak oiartzun aundia du ta porlanak erantzuna ematen du. Orregatik bertsolariaren lana aztertu eziñ gelditzen giñan. Eta neri beste askok ere orixe eran didate. Eztet uste ainbeste gor ziranik entzuten. Mesede izango luke entzun-gailluak obeto banatuta jartzeak. Eta onekin naikoa.

ERRATZU

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek oztuko du berela

Oyal s. a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

GAZTE NAIIZ

...EZ DUT MOZTUKO BIZARRA

ZERTARA GOAZ?

Deslusionatuta gelditu nintzala ahitortu behar dut. Euskera salbo ikusi arte ez dut kenduko bizarra, esaten zuen harek bizarra moztzen zuela ikusten bainuen.

Ta nahasian etorri zitzaizkidan pentsamentu haiek plasmatzea erabaki nuen zoro hunek.

Errenka, beti berandu gabiltz euskaldun gizajuok. Ala ta guztiz ere martxan, beti martxan... Etengabeko eboluzio hontan, jakina, zaharrak atzera gelditu dire. Egutero korritzen etzutenak, rezagatu dire. Ta gu, geure buruak progresistatztat jotzen ditugunok ere, nahiko atzeratuak gabiltz.

Lehen zan lehen. Horain... Ohitura zaharrak (txarrak, beraz) jaurtiki behar dire. Usuario ta molde zaharrak galdu behar. Zertarako eutsi postura zaharrai? Utikan, fuera dana! Atzokotik euskera nahiko ta kito.

Ta horain, Euskal Herri oskurantistari ongi joan aspaldiko! esan diogunean... Dana ankaz gora jarri dugunean... Zorioneko kataklismo bat etorri da.

Rebelde izan naiz ta izango naiz aurrera ere. Gustatzen zaizkit beatniks, hippies ta osterantzeko snobistak. Inbidia ematen didate, egia esan. Nohiz asi behar dugu Europako ritmoz mogitzen? Nohiz Londresko gazteak bezela ibiltzen? Beto bai bizardunak ta illeluzeak ongi etorri... Konbenzitu ta bainago kanpotik datozkigun berriok onak ditugula. Gustora hartzen ditugu gure artean.

Euskera gaztetzen ikustean poz handia dut. Bestela, horaingoz, euskeratik iges egin nuen. Amama xaharra den

euskerari urteak kentzen ari zaizkanak askotxo dire. Euskera ye-yetu zaigulako, Alleluya. Honela gustua ematen du.

Gauza artxijakiña danez, berandu ibilli gera gu beti. Beti ez, obeto esateko. Azkoitiko zalduntxoak oso aurrean ibilli baiziren beren sasoian. Haiengandik ikasi dut nik snobista izaten. Munduaren orduan erlojua jarrita eukitzen.

«Extremeñua ematen dek». Ezin ditut inolare ahaztu gazte kaiku batek arpegira bota zizkidan hitzok. Nire illeagatik-edo zion. Egia hori da, maketoen gauzatatz hartzen ditugula mundu zabalean zear onhartu diren usuario eder ta saludableak.

Munduan ta Hemen:

Euskera salbo ikusi arte ez dut kenduko bizarra.

Nik gaztedi osoa (neu aurrena) animatzen dut bizarrik ez kantzera. Gure nahia ta protesta exteriorizatze.

Gaztediaren rebeldia enkauzatu egin behar da. Kausarik gabeko txoriburu-rebelde denak euskeran arkituko dugu kauze ta xederik faszinanteena.

Beti admiratu izan ditut bizardunak: Kristo, Che Guebara... Ez dut konprenitzen zergatik Maok bizarra kentzen duen. Ez ote daki hori burgesen debildadea dela? Hala baitio Arestik:

Eguteroko goizeko zazpiretan
nire bizarra kentzeko
burjes ahuleziak
benzucen nauen bitartean,

IBON SUDUPE

Barkatu irakurle ikasle gai bat aitatzen badet. Ikasle geranez barru-barruan nabaitzen detan arazo bat aitatu nai nuke.

Zertara goaz ikastetxera? Mamiarik gabeko galdera dirudi, zalantzik gabeko erantzun bakarrekkoa, galtzeko biderik gabea.

Nik ere ala uste nuan ia oraintxe arte. Bañan bi erantzun sortu zaizkit orain:

Ikastera, bata —zuzena—.

Aprobatzera, titulo bat artzera, bestea —ez ain zuzena—.

Bai, tituloa artzea ondo dago, garanti baten jabe izatea (gutxien uste dezunean eta dezunak eskatuko bai'dizu) oso ondo.

Bañan titulo eta garanti ori ikastearen ondoren bat izan bear du.

Ez dezadala aprobatu suertea izan detalako, ikasi detalako baizik.

Zoritxarrez, tamalez besterik da. Eta ezta ikaslearen errua bakarrik, baita zenbait irakasleena ere. Au eta ori ikasi bear dezute, bañan zergaitik, zertarako, nola, t.a. esaten ez badigute alperrik da.

Lan bakoitzak badu bere ikasibearra. Arotz bati egur guztien izenak buruz ikasi arazi ta ofizial tituloa ematea. alperrik litzake beste ezer erakutsi gabe.

Gurekin berdin gertatzen da: Psikologi, Pedagogi t.a. tema batzuk preparatu, azterketa egin eta ondo ateratzeko bakarrik ematen badizkigute ezer gutxi dira.

Gu geu titulo baten billa, zerbaiten jabe izan nairik bide orri eldu badiogu gaizki gabiltz Ziurtasuna nai degu, askotan papel batek eman oi duan itzalaren ondoren joango gera.

Itzalik onena ala ere, geure buruari ezarri bear dizkiogun ezaupen edo ezautzeak emango digute.

Gure gogo-gertariak iru taldetan banatu ditezke:

Ezaupen —conocimiento—.

Joera —tendencia— eta.

Sentimenduak.

Leen aitatutako eta ikastearen bidez artu bear ditugun ezaupideak jakinaraziko digu zer joera artu. Zer dan ona eta zer dan txarra ezagutuko bai'degu.

Bai ezaupen eta bai joerak sentimenduak sortzen dituzte.

Oiek guztiekin gure nortasuna landu eta osatu bear degu.

Zenbat eta ezaupide, joera eta sentimentu sakonagoak izan, orduan eta nortasun jatorragoa izango degu.

Orrek emango digu titulok ez bezelako itzala.

Berriro diot, zenbaitentzako tituloa bear da naiz eta berak irakurtzen eta idazten ozta-ozta jakin—.

Bañan ez gaitzezen asmo orrekin bakarrik ikasten jarri. Ez dezagun ikasi tituloa bear degulako, baizik tituloa eman dezaigutela geure lanerako nortasuna osatzen saiatu geraldako.

ZERTARA GOAZ IKASTETXERA?

ITZIAR BIKENDI

ONDO BADABILL
Otsein DA

BA OTE DAKI GALLEGOZ JAINKOAK?

Idazburu onen azpian, artikulu bikain bat eskeini digu "Mundo Social" aldizkarian, bere 149'gn. alean. Itzez itzez euskeratzea merezi ba du ere, oraingoz barruko mamia agerian jartzeaz naikituko naiz.

"Tan baixa e a nosa lingua que non lle podemos falar a Dios en galego?" aurpegira bota omen zion Vigo'ko langille batek, berakin lanean zebillan apaiz bati. Garbi dago zer gertatzen dan; Galizia'ko gizarte maila garaiko ta erdikoak gauza aunditatz daukate erderaz itz egitea. Gallegoa, berriz, langilleen eta egunetik egunera ugaltzen dijoan intelektual sail baten izkuntza da.

Erderaren aldean gallego izkera, gauza menoxa bezela ageri da jende xeaeren begietan. Konpleju baten mende arkitzen da eta etzaio buruan sartzen, zerbait danak gallegoz itz egin dezakenik. Esku leun naiz ikasi aurpegiko batek alako ta alako tokitarako zuzenbidea erritar bati gallegoz galdetzen ba dio, al duan erderarik jatorrean erantzuten aleginduko da erri-semea.

Galizia'ko Elizak bere gain darama aje au. Eliz-gizon geienak nekazarilurretan sortuak dira ta berdintsu jokatzen dute erlijioarekikoan. Erriarekin gallegoz itz egiten ba dute ere, sermoikoan naiz dotriña erakusterakoan, erderara jotzen dute.

Au ola, ondorena berekasa dator. "Ikasi" izkuntzara jo bearrean arkitzen dira beartsuak Jainkoarekin itz egiteko. Agintari ta señoritoekin erabiltzen duten izkerari eldu bear izaten diote Jainkoarekiko armanetan. Erlijio-bizitza, beraz, eguneroko bizitzari kanpotik ezarritako "gain-egitura" bihurtzen da. Eten ori ta adierazte-molde oiek jartzen dituzten mugatasunak gogorak dira erlijio-bizitzarako.

José Pz. Vilarino'k erlijio-ikuspegiz eltzen dio arazoari ta beltza dala, esaten du, alienatuta ta gutxi-ustezko konplejupean, erri batek Jainkoarekiko esperientzia egin bear izatea. Guraso-semeen arteko armanetan erabiltzen dan izkuntzaz Jainkoari itz egiten ez jakitea naiz ez ausartzea. Ari buruz idea okerra eukitzea da, batez ere, Aita izena ematen zaionean.

Makurrago da oraindik, Kristauen Jainkoak— umillen eta beartsuen Jainkoak, gizarte-maila garai ta erdikoan izkuntza bakarrik dakiala uste izanaz, bizitzia.

Bestalde, Eliza Katolikoa gogoz alegindu da mixio-lu-

rretan bertako izkera ta oiturak ikasten. Jainkoaren berri egokiago emateko.

Leen aldiatiko kristauak grekoerromar gizartearen beemaillaetatik zetozen, baitipait, eta orduko "artzaia" (etzan oraindik jerarkiaz itzegiten) erri-izkuntza artzako zalantzarik etzuten izan. Ikasi greko ta latin landua alde batera utzi ta "koine" ta erri-latiña aukeratu zituzten adierazpidetzat.

Idazleak dionez, alperkeriz naiz zailtasunak sorrarazten ditualako, etzaio zuztarretik eldu nai arazo oni; baiño ez dago erdi-merdiekerietan ibiltzerik eta oker aundia litzake eskakizun auker folklore aldetik naiz "eskupeko" bezela ixildu nai izatea.

Ba daki arazoaren planteatetako ondoren politikoak ekarri dezazkena. Baiño garbi asko esaten du. Eliz-artzaintzak ondoren politikoak izan arren, Elizak atzera egiterik ez daukala, erlijioaren onari dagokionean.

Ederki dio, politikan ez dagola neutralik. Neutralak "statu quo" edo ordura arteko egoerari eusten dio. Gallegoaren problema, Eliz-artzaintzan aitatzea ez da buruauste berriak asmatu nai izatea. 11'gn. Vatikanoko idatzien aurrez-aurre ezin liteke onartu izkuntza batean itz egitea ta bestearen erretratzea. Eginbearra garbi dago: gallegoz bizi dan erriarentzako gallegozko erlijioitasuna. Eta erriak gutxi-asko erdera ulertzen duala esateak ez du balio. Izkuntza ulertze utsa ez da naiko, izkera ortan erriari besterik gabe, liturgia ezartzeko.

Estadu-arrazo bezela ondo legokena, inola ere ezin liteke ametitu erlijioarekikoan. Machiavelo'ri orpo-orpo jarraitzea aiañaxe litzake. Gaur, bestalde, Estaduaren batasunerako ez da derriorezko erlijio naiz izkuntza-batasuna.

Zoritxarrez, erri xea ta intelektualak bakarrik jabetzen dira arazo ontaz. Aurrenekoak, naiz ta zeazki adierazteko gauza ez izan beren aragian bizi dutelako; bigarrenak, berriz, pentsaketaz kontzientzia sorrarazi dutelako.

Idea auker oso-osoa inutzen ez ba digute ere, Euskal Herrian ere ba dute zeresanik. Seminario, erlijioso-etxe ta formazio-lekuetan gutxi-asko egoera berdin xamarrean arkitzen gera. Kristautasun eraberrituaren billa gabiltzan une ontan gogoan eukitzekoa dala, nik uste, izkuntza ta etnia-ikuspegi au, egiturak errealtasun aldatu nai ba ditugu, beintzat.

X. MENDIGUREN

ERLOJU TA BITXITEGIA

Edoardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIKAK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

(2'garren orrialdetik)

zan ere. Bateria batek egunero irakurriko zion izparringia. An egongo zan bastertxan baten bere buru-belarriok erne zituala irakurtzen zionari entzuten. Eta ez entzun bakarri, entzuten zuana bai goguan ondo artu ere. Baña ontan ere izan zuan bere zoritxarra. Len itsua eta gero gortu egin zan, eta ezin entzun irakurleari, irakurtzen ziona. Geroago alako irratia txiki bat zuzendu zuan belarrirako ariarekin eta oso ondo ez izanarren entzuteko moldatzen zan. Irratirako bear zituan pilak, CEGASA Tximistolako nagusian aginduz duan ematen zizkioten. Azkengoko urte abetan, Errege Alkate jaunaren bitartez itxuen loteria saltzen zuan. Errigo gora-beratan oso arduratsua zan. Erriko olatan, zenbat langille, zer lan, lanakin lona, etxegintzak, bidegintzak eta abar, erria nola zegoen, ondo jakindua egongo zan.

Nozikbein bere lagunak, alako takaraxonbat asmatzen zuten berakin. Orduan bi ordu beranduago etxera joateko mojak baimena ematen zioten. Takaraxuori egin ondorean, bere konfiantzako lagunartean, ixilka-mixilka, gazte zan denporan Eibar'en ikasitako ebesti bat abestuko zien. Baña ordua eltzen zanean, lakuntzallaren batekin zintzo joango zan etxera. Bere zintzotasunagatik, mojak errestasun dana ematen zioten, noiz nai etxetik irten eta sartzeko. Orrelaxe bizi izan da berrogei bat urte inguruan Oñati'ko gaxotegian. Eta azkenez aingerutxo bat bezela il da. Bai Euliojo eta bai Klaudio, gure jaunkoak zeru zabalean bere inguruan artuak izan dituzela. Eta eriotza oiek mindu dituzten anai-arreba eta gañerako senideori euren naigabea laguntzen diegu El Correo Español'en, J. M. Martín de Retana'k, eman digun berri barri batekin, oñatiarrok oso pozitu gaitu. Beronek dionez, Euskeltzaindia'k, Bilbo'n egindako azkenengoko billeran, asmo txalogarri bat artu zuala. Berrogeta amar urte dirala Euskeltzaindia sortu zala, eta nola Oñati'n sortu zan, berriz ere, berrogeta amar urteburu betetzeori. Oñati'ko ikastetxe Nagusian jaialdi ta Euskerari buruzko erakusteta batzuek egitea. Bai, egiaz pozgarri zaigu berri ori ofatoarroi. Zortzi egun aietan, Euskalerriko jakintsu ta jakintzari buruz zerbait ziranak Oñati'n, igaro zuten astea. aJinkoa'k lagun eta gure Zeruko Argia onen zuzendariaren oniritzi takian-takian joango naiz agertzen orduko, jaialdi, itzaldiaren gaiak eta izlarien izetak eta abar. Egun aiek gogoratu ta ere, zarrak geratzen ere, oraindik orain ere, alako biotz-arrara egiten zaigu. Orain berrogeta amar urte, Oñati'ko errian batu ziran Euskalerriko jakintsu eta jakin zale aiekandik, gaurko gaztediak ba-daukete zer ikasi. Ementxe igaro zuten aste osoa, Euskal landura edo kuturari bidez lan eta lan. Nrtez zarrak izanarren, biotzez gazte zirauteak, Euskalerriaren onerako. Aste aundi ortan, emen lo egiten zuten jaun prestu aiek.

Gure erriko zenbait etxekandrek euki zituzten euren etxietan gauetan lo egiten, begiko niñia bezelaxe zainduta. Euren etxeetako gelarik garbi ta txukenenian, baidira edo izara zuriarekin ongi konpondutako oe bigunetan. Emen egon ziran jaun prestu askok, eurak ongi artuak izan ziranaren esker onak eman da, joan ziran euren lekuetara. Euskeltzaindia'k, artu duan erabaki orregatik, Oñati'ko Euskeltzaleak gure esker ona ta agurra bialtzen diogu. Eta zer naitarako laguntzarako ezkeintzen gatzazkizu.

ERRIZALE

BERASTEGI

ITZALDIK

«Guraso-alkartekoen» erapenez, aspalditxoko jai-arratsalde eta ostegun illunabarretan, itzalditxo ederrik badegu parroikiko batzokian. Erriko «sendagille» jaunak; Mondragongo eskolako maixu dan Amunlaraindar Martinek; Etxeberriatar Peli andereñoak eta abar, ikaskizun ederrik eman digute baikoitzak bere gaiean. jEskerrik-asko danori!

EKINTZAK

Erriko nextakak ere, len bezin jator, asi zaizkigu «gau-eskola», «galdekizun» eta beren osapenerako diran onelako gauz batzuek antolatzen. jBejondazutela! Ea urtearen lenengo saioan ainbat lan egiten deuten...

«Gure Txoko» antzeslari taldeak ere badabiltzki bere ametsak. «Da-

nak nere semeak» antzerki mami-tsuaeren esan naia agertzera dijoaz erriz kanpo Idiazabal, Urnieta eta abar. Guztiz pozik eta gogotsu dabiltz, errian izan duten abegi on eta txaloakin. jZori-onik beroenak! opa dizkitzuegu talde jator guztiari. Eta aurrera jarraitu bildur gabe...

Alegitarrak ere portatu zaizkigu. Illaren 28 ikusteko saio zoragarria egin digute «Gure Txoko» antzokian (abeslari, txistulari, olerkari, antzeslari, bertsolari eta abar). jEskerrik asko Alegitar jatorrak, eta orrelaxe jarrai beti gure lagun!

Eleiz-konponketa lanean ere asi zaizkigu erritar guztiak «talde txoko bat» buru dutela. Badirudi geldid bañan ziur dijoaztela...

Gabon gabez diru biltze ederrik egin dute Eleizaren bearretarako erriko gazte talde jator batek. jEskerrik beroena agertzen dizute ontaroko izendaturik dagon «Komisioak». GUDARITZA

Erriaren alde lan egiten duan gazte jator bat juan berria degu kudartzara. jJator portatu eta bizi soldadu artean ere!

Amasei illabetez Aprika aldean gudari izan ondoren, badatorrigu beste gazte jator bat erriruntz. jOngi-etorriro beroena opa dizugu pmiliko eta erriko kristau giro jatorrera!

ILDAKOAK

Betiko atsedena artzera juan azizkigu: Sarasolatar Miren, A'mandoztar Tomas erriko sendagille izan zanaeren emazte alarguna.

Baita ere ain lagunarteko, atsegin, eta ezagun algo-erri guztietan zan. Garaikotxeatar Mikel. Eta azkenik Bergaretxetar Dolox, errian zan amonik zarrena, bere 90 urtekin. jGoian begoz, eta lagun bezaigute erritar guztiori!

AZPI

ARETXABALETA

Jose Garay ill yaku.

Bai ote da inguru onetan bat bakarrik Galartza-ko Jose Garay J. ezagutu ezezanik? Ez dot uste. Ezagutu ez-eze, maitatu ezezanik? Ez da erraz izango.

Aiñ ona zan izan be. Bere larogeti-ta amabi (92), urtetan Jaungoikuak eruan deusku, juan dan illbeltzaren 24-garrenez. Egun ortan bere bizitoki «Batzarralde» baserria betiko itxi eban, ondo iramaita yokon Zeru bardiñbakuaren ordez.

Gizon on, zintzo, biargille, elizkoi eta maitagarria egitan. Auxe esaten dabe, ao batez, ezagutu daben guztiak. Gogor eta indartsu iraun dau azken-egunetaraño eta oraindik gure artian urte luzietan izango gendualazko urtetan gengoan, naiz eta urtez zartxua izan.

Ez dau bere bizitz luze guztian ibide aundirik emon, ikasbiderik argiena beti eta edonun baño.

Kristau-sinismen sakon-sakonduna, sinismen orrek eskatuten dauan neurri eta erakua izan da bere bizitz osua. Kristau-sinismen sakon ori bere bizitzak argi egarbi aitortu izan dau. Jose Garay kristau benebenetakua izan da bizitz guztian eta, jakina, eriotz aldian.

Zeruko zorionetan murgildurik bego eta andik lagundu dezaigula bere antzeko izaten. Jaungoikuak ugarituko al dauz gure errietan banan-banan bakanizen doazan Jose Garay zanaren antzeko gizon kristau eta etxeko gizon kristau eta etxeko-jaun jatorrak.

Urkiola-n alkar ezagutu genduan. Urtian-urtian antxe bederatziruena egin eta itzaldiak entzutera joateko oitura eukon-da. Arrezkero, aiskide on giñan, berak oi ebanez, Galartzatik Urkiola-ra eta Urkiola-tik Galartza-ra oñez joan-etortia egiteko kemenik izan ez-arren.

Irakurle, Txomin Agirre-ren «Garoa» irakurria zera? Ba, an aittatzen dan «Joanes» tretxen anai bikotxa zan Jose Garay zana. Ondo dakit ezagutu zutenak nere iritzi bera izango dutela. Ala ez da?

URKIOLA-ZALE

LASARTE

JAIOTZAK

Pello Zuaznabar'en emazte, Kontxu Uzkudun'ek nexka eder bat izan du; Beatriz izenarekin kristautu dute. Zorionak.

Joxe Manuel Arana'ren emazteak, M.ª Dolores Duran'ek, beste aur bat izan du; Mari Karmen izena ipiñi diote. Zorionak.

ERIoTZA

Aspaldian gaxo ondoren il zan Alkorta'tar Marzelino. Bere alar-gun, ta familikoak artu bezate gure samin-agurra.

BILLERA

Lasarte'ko gurasoak izan gendun igarotako Ilbeltzearen 14'an batzar nagusia beste urtetan baño aita gazteagoak ikusi nitun; Lendakaria auneratutzeko orduan giroa igo intzan bañan laister ikusi genduan zeñen eskuetan gelditze zan Lendakaritza. Joxe Luis Nabarro'ren eskuetan; nere iritziarako gazte onek gauza asko ditu bere alde, jakilan aundia, gizon atsegiña, eta abar... gure asteroko ontatik, Zorionak.

LEGAZPI

BOLARIK

Joan zan urteko Otsailla'ren 19'an asi ta, urte ontako Ilbeltza'ren 6'an bukatu dute, Legazpi'ko bolari trebeak, bola leiaketa berezi-berezi bat.

Urretxun, Agirrezabal anaiak daukaten, aukera guztietako tximist-indar-etxekoi tresna aurreratuenak dauden «LENTZ» etxe ospetsuak babestuta. Bost bola leku zituzten aukeratuak, Ikast-etxe, Muru, Telleriarte, Brinkola, ta Aztiri, auetan egin dituzten bota-aldi danak balio zuten (joku ofizialak izan ezik leiaketa ontaroko, bakoitzean, lenengoak lau puntu, bigarrenak iru, irugarrenak bi, ta laugarrenak bat, ateratzen zituan).

Urte guztiko joka aldi ugarien ondoren, puntu oiek bildu ta garaille iritxi zaigun bolari iaioa, Ugarteburu'tar Martxiel ospetsua.

Irurogei ta geiago puntu bildu dituzte jardun aldi guztien buruan. Ezaguna da berak duan bola zaletasuna, baña, ez zaletasuna bakarrik, boleari egiera egokia ematen ere ez da makala, odolean bai dakar Martxiel'ek bolatarako kurpill berezia, senide danak dituzte kirol zale sutsu ta, batez ere bolari onenetakoa.

Ona emen argazkian, «LENTZ» etxeko Agirrezabal'tar Fustino'ren eskutik leiaketa berezi onen «Trofeo» artzen, gure bolari aipatu Martxiel.

Zorionak, eta eutsi antziñatik datorkigun, da ain gogoko dezuten bola zaletasun oni.

Gogoan izan baita ere, erritar Agirrezabal anaiak Urretxun duten «LENTZ» etxeak esku zabalez eskeintzen dizkigun tresna on eta merkeak, etxerako erosotasuna ta alaitasuna nai badegu, Lentz etxeak erreztasun osoz erabakiko digu.

AN-ZAN

ERREZIL

GURE UMEAK BAZTERTUAK

Erritar gurasoak maite dituzte seme alabak. Nola ez ba gizon normalak izanik. Saiatzen dira eskolara bialtzen. Txukun, dotore agertzen dira. Bañan bidaliarekin eskolara, ez pentsa dana egiña dezutenik. Ikasteko era tajuzkoak ipiñi bear dituzte ta ori iritziarte ekin.

Nola daude gure eskolak? Orain urte askoztik berdintsu. Umez aseak. Batera urte malla guztietakok. Aita ta amendik ikasitako izkuntza baztertutaz, eziñean. Ez eskolaz jantzi, ez erderaz ikasi.

Egoeraren berri danok degu. Sukalde bazterretan zenbat arrazoi jator. Bañan zerbait egiteko garaian, ekiten partez besten bizkar bota errua. Errexena.

Ez ote dauka prolema onek erantzunik?

Txikiak axikikin, erdikoak erdikoekin, ta aundiak aundiekin ez ote obe danak batean baño?

Erbestar izkuntzan baño gurean ez ote umeak geiago ikasiko?

Ez ote legoke gure errian ikastola bat eratzerik?

Gutxienik maisu maistra euskal-dunak inguratu patronato baten bidez?

Ez uste orren zailla litzakenik gurasoak borondate pixka bat jarri ta ekinakin. Alperrik da kanpoko laguntzaren zai egotea, etzaigu etorriko ta, Gurasoak umen arduradunak zeratenez ekin bear diozute. Beste toki geienetan eman dira len aitatutako pausok. Ez naiz batere somaketan aitu.

Nunbait gu, soka muturra bezela arran ibiltzeko sortuak izango gera.

JUAN MARI TXAPELDUN

Erritar gazteak asko poztu giñan jakin genduanen, Oteiza ta erritar Beristain txapeldun gelditu zirela Anoetan gaztetxo mallan. Sasoi gogorrean daukagu mutilla. Aitaren txuletak nunbait... Jarrai gogotsu. Bearbada biar egun, danak egurtuko dituk. Bañan ez aaztu ortaz kanpora, erritar gazteak, beste lan batzuetan nai dugula ikusi ekinen.

ZORIONAK!

ANTZERKIA

Ilbeltza'ren 28'an, arratsaldeko 4,30 tan Amezketaiko antzerki taldeak antzeztuko digute «Neronek galdu nuen nere alaba».

Erriko taldea, asia degu aspaldi bañan jarraipen exkasa oraingoz. Ezin bildu.

BERRIAK

«Granada» etxeko, Urbieta'tar Sebastian eskon berria degu Aizarnakoa bere ezkontidea. Zoriontsu izan ditezela beti ta zintzo.

Zinkunegui'tar Santi, Eitzeta baserrikoa, illa degu 84 urtekin, naiz oraindik betetzeko euki. Nik ez det ezagutu, bañan esan didatenez gizon alaia ta itzuna izan bear zun. Ilbeltzaren 24'an gendun illeta-eleizkizuna. Goian bego. Sendiari gure samin agurra.

TXIKI

AZKOITI

GAU IKASTOLA

Gure errian bizi diraneta euskeraz ez dakiten guztientzat, jarri dituzte Gau-Ikastolak, onela gure izkuntza ikasi dezaten, emen bizi bear duten ezkerok. Beti jardun oi izan DEGU; KANPOTIK datozen oiek denak, gure era jarri bear dutela esanaz. Ori ala da. Onetaroko ordea erreztasunak ipiñi bear dizkiegu. Ona bada nola euskeraz ikasteko modua izan dezaten, jarri dituzten Gau-Ikastola zuek. Ene! Zer egon ezin ematen digu, erdeldun auetako batek, euskeraz ari geranean, —habe cristiano— egiñaz asten diranean. Ez dakigu zer dala eta esan bear izaten duten ori. Etzait iruditzen Jesukristo'k bere denboran erderaz mintzatuako zanikan, oiek —hablen kristiano— esanaz jarduteko. Orrelako gauz bat entzuten deguean, emendik aurrera, —zoaz gau ikastolara, emen nola itz egin bear dezan ikastera— esan bearko diegu.

ANTZERKIA

Joanzen illearen 12'an Alinpia antzokian, oso antzerki ederra ikusi genduen, Azkoiti'ko Alef taldeak egiña. «Amaia» ain zuzen, ta Albi-su'tar Anastasio apaiz jaunaren omenez egiña, bere —Azkoiti'ra etorri zala— zillarre'ko estaiak ozpatzeko. Jende asko zan, ta antzeslariak bap txalotzak izan ziran. Aiñ ederki antzestu zuten! Bakarrik jakkerak ta dekorazioa zeuden beartsuenak, bañan ala ta guztiz ere oso ederra gelditu zan «Amaia». Onela jarraitzen ba diote talde ederra osatzeko modua ba dute. Ia bada orrelaxe gertatzen dan, asko poztuko bai giñake.

AMAI

LEZO

PELUKERI BERRIA

Egun batzuek b. dira, Sanjuan kallean, Intxaurrandieta'tar Fernando'k jasotako etxe eder orretan, Salaberria'tar Arantxa, neskatil maratzak, pelikeri berri bat idiki duala.

Emakumeak: apañ-apañ ipiñi nai dezutenean, zuen oñak nora zuzendu, badakizute. Nik beintzat suete on bat izatea opa diot.

BIZTANLE GORA BERAK

Joan dan urte ortan, 1967 garrenean, gure erri onek izan dituan biztanleen (demografia)'ko, gora berak onelaxe izan dira:

Jaiotzak, 80.

Ezkontzak (lezotarrarenak eta beste errietatik onera ezkontzeri etorri diranarenak), 144.

Eriotzak, 30.

jNOIZ ARTE?

Illabete batzuek badira, Aurrezki-kutxa aurretik beeko kaira dijoan estrata ori oso itxura txarrean arkitzen dala. Alkantarilla desegina egon leike, bertan jausten dan ura, oso zikiña jaiotzen da beintzat.

Orren kargua duanari, errespeto guziakin eskatzen diegu, oker ori lenbailen zuzendu dezala.

ANTZERKIKETA

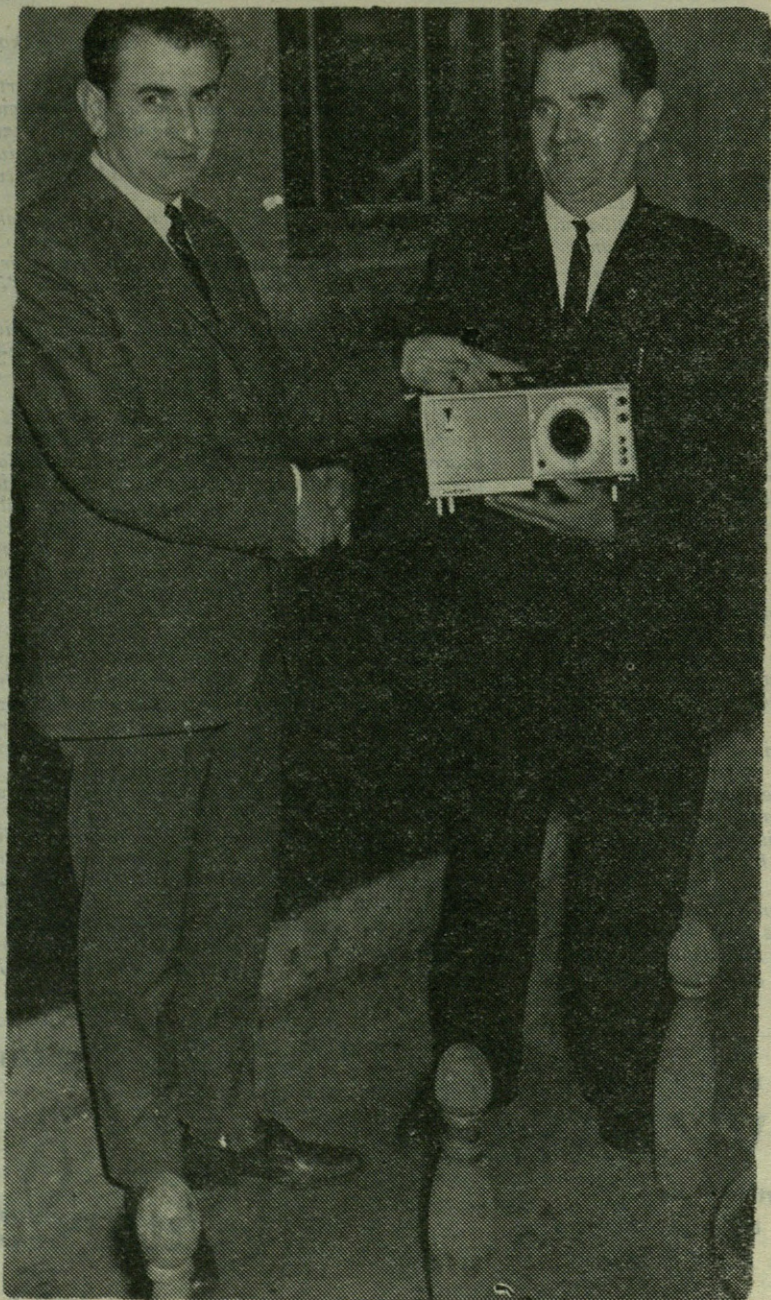
Ara ba, irakurle maiteok, ordua iritxi danean, zerbaitetan asitzeko asmoak artu dituzte, joan dan antzerki-aro ortan, ainbeste txalotutako gure ALLERRU'KO antzeslari trebeak.

Aldi mordutxoa igaro zaigu, antzerkerietan jolastu ez gerala, ta gendea ere irrikitzen egongo dala, usaia sugurretatik barruraño dijokigu, jarritzeko ere ez baita. Beran ikasketak asiak dituzte eta ondo maniatu naiko dutela esan beirik ezpaigato, ta «posibilidadeak» laguntzen ba'diote lñaureti aldereko uste degu zerbait egingo dutela. Urrerogotan, gaia onen buruz, zerbait idatziko degu.

ERRIKO-ETXEA

jZer polita gelditu zaigun, gure Erriko-Etxea, zar-berrituta! Kanpo-

(11'garren orrialdean jarraitzen du)

«Lentz» etxeko Agirrezabal'ek Martxiel Ugarteburu'ri trofeoa ematen dio.

RAMON SERRA'REKIN IZKETAN

«Literatura saillean 700 liburu idatzi dira katalanez aurten»

Bi jardunaldi egiten dira telebistaz illero Kataluña ta Baleares'etan

Illabete inguru da Ramon Serra'ri idatzi geniola. Arek eskutitzari erantzun zai gaudela, erantzun auek artu ditugu:

—o—

—...?
—Zure eskea emen daukat illabete luzean lo. Kataluña'ko kontuak, batez ere kultura-gaietakoak eskatzen dizkidazu.

—Orrela da. Zer diozu, ba, gai ontaz?
—Aurtengo urtea onena degula uste det. Eskola-azur mordoak ari dira Diputazio-eskoletan, Aitamentuen eta abar katalan-izkera ikasten. Eta ekintza au zabaltzen ari zaigu Kataluña'n.

—Kanta berrietan ere zerbait egin al-dezue?
—Abesti berrien sailla loditzen ari da. Raimon, Joan Manuel Serrat eta beste kantari gazte taldeak egundoko garaipenak iritxi ditu Kataluña barruen eta emendik kanpora ere. Eun disko baiño geiago irarri dituzte ta «Com el vent» («Aizea bezela») izeneko abestiak bigarren saria iritxi du «Mediterraneo-Abestien AJaldian».

—Ta elerti saillean zer?
—Literatura-saillean ere ez dira aztekoak, izan diran garaitzak. Xetasun zeatzak ez ditut eskutan, baiña zerbait adierazten dute aurtengo 700 liburuk. Eta Kataluña'ko albistarietan agertzen diran liburu katalenen berriak, batez ere «La Vanguardia»'n, ez dira baztartzeko gertaerak.

—Sariak zabaltzen al-dituzue?
—Santa Lutz egunean eskeiñi zan 200.000 pezetako sari aundia ta beste amabi sari. Oraintsu «Destino Argitaldaria»'k jakin-arazi digu, «Nadal» sariarekin batera beste bat, «Josep Pla» saria ere eskeiñiko zaiela nobela katalanei. Lenengo ontan 500.000 pezetako saria eskeiñiko zaigu. Ba-da zerbait. Eta ontaz gaiñera or degu gure Antzerki sailla, bere lana Europa'ko mailan darmana.

—Aurren antzerkirik ba al-dezue?
—Ari gera orretan ere, jai-goizetan aurrei aparteko teatrua eskeiñiaz.

—Telebista ta Irratiaz zer diozu?
—Sail oi etan ere zerbait egiten da, baiña oso astiro ta ez lan ortarako aukerarik ez degulako. Oraingoz bi jardun-aldi ba-ditugu illero telebistaz Kataluña ta Baleares ugarteetarako. Bat antzerki lana ta bestea saski-naski motakoa: turismo, abesti, olerki ta abar...

—Egunkari ta aldizkarietan nola zoazte?
—Auek aita genitzake gaurkoz: «Serra d'Or», illero-ko aldizkaria, 15.000 ale botatzen dituana. «Tele-estel» asterokoa, 50.000 ale baiño geiago botatzen dituana. «Caval Fort», 35.000 aleduna ta errian ederki zabaltzen dana illero iru aldiz. Au asteroko biurtu nai genduke. «L'Infantil», 10.000 aleduna ere ederki datorkie gure aurrei.

—Egunerokoetan ez al-da esatekorik?
—Eguneroko paperak ematen digute erakutsirik sendoa gai ontan.

Jakintza-saillean esnaera aundia dakarte ta bere langileen artean gazte asko dutenak, Unibersidadetik ateraberiak baitipat geien, eragin aundia ta itxaropen argia ematen digute.

—Euskaldunekin ere asiak zerate artu-emanetan, ez ta ala?

—Olerki ta Foklore aldetik izan dira oraiñarteko artu-emanak euskaldunekin. «Ez dok amairu»'koak emen izan genituan arrera ederra iritxi zuan gure «Fans»'ei Bartzelona'n, eta gure Raimon'ek txalo asko entzun ditu Iruñe'n eta Donostia'n.

—Pozik entzuten ditugu euskaldunok zure berriak.

Serrat abeslaria famatua, egun auetan San Remo'n izan dana España'n ordezkariz.

—Ba... Kataluña'ko berriak jakiteko «Destino» aldizkaria irakurri zazu. Onek emango dizue emengo kontuen neurri ta berri.

—o—

Besterik gabe agurtu degu pozik Ramon Serrat gure izketa-laguna. Euskalerrak asko ikasi dezake Kataluña'ko lan eta berriak ikusiaz.

ERRATZU

LOIZTARAIN

«A propósito de Leire» idazkian, orain mila urte inguruko Donostia gogora ekarri zigan J. M. Donosty idazleak, leengo batean. (La Voz de España, 17-1-68). Leire'ko agiriak, bere asmatzaleak nai zuenerako balio ez badu ere, balio du beste alde batetik: gu orduko toki-izenen jabe egiteko, alegia.

Orduko Donostia joana ba dugu ere, bizi dira oraindik izen aiek, ementxe, gure lagun. Toki-izen oiek gidari, Donosti-ingurumarietan ibiliak egiña eta ibili oien ondorioak aterea dugu Rikardo Izagirre, Donosti jaunak digunez: «...en él (Leire'ko agirian) se contienen datos de ndole topográfica que son aprovechables a efectos de la identificación donostiarra de la parte más inmediata de su territorio...».

Gure toki-arakatze edo «identificación donostiarra» orretan, izen zaarraren lekuko zaigu gaurko Loiztarain. Leire'ko agiriak ez dakar, noski, Loiztarain berai bere ortan; bai ordea onen aurreko ta zuztar: LOIZTA. «...damus... Monasterio Leioresi... in finibus Ernani ad litus maris... villam Yzurum... cum illo cubilare de Bagozu Larraburu, usque LOIZTA, cum illo cubilare de LOIZTA usque illa Fresa de Zopites...» (RIEV, (1935) 399).

Loizta-ur oien goi-alde dugu, iñolaz ere, egungo Loiztarain baserria, eta antzinako izen beraren toki-izen, ziur askorik. 1014-ko Loizta, Loiztarain bihurturik dago 1304-ra-ko. Urte onen martxoko 16-an San Martolome komentua (San Bartolomé) Iruña'ko Gotzaiaren mende geratu zan, eta ordez, Gotzaiak San Martolome'ri eman «los molinos de Loistarain de Yuso, las casas y manzanas del mismo Loistarain...» Ta onatx Izagirre'ren iritzia: «Desconociendo otro documento por el que Loistarain pasará a pertenecer a la Catedral de Pamplona, cosa necesaria para que pudiéramos desmembrar de sus bienes, estimamos que le pertenecía desde 1014».

Gerokoan, izparringi-balkoira sarri azaldu da Loiztarain. Gure Diario'an, La Voz'en, Unidad'en eta orainberri Z. A. ontan ikusi dugu izen ori. Diario'an argazki ta guzi atera zuan F. M. Labayen'ek. Egungo arazoz eta egungo Donostia'ri lotua erten du egunkarietan; antziñako eginkizunetan parte-artzaille, liburutetan.

«Suburbio» ezkontz-auslerik tar-teko ez dala elkarren urko ta maitale izan dira orainarte Donosti kaltetarra ta Donosti baserritarra. Loiztarain orixe izan da, ain zuzen, gaurdaño: jatorrizko Donosti'ren toki-izen, eta kale-baserriek elkarri musu zemaioen zelai-sagasti.

Zumalakarregi abenidatik Tolosa'koan sartzen gerala, eskuitarra, etxegintza aundiak ari dira Antiguo aldean. Ba darabilte zunburrunik dioten excavadora ta abarrek, mila urteko nekazari-lurak irauli bearrez. An erori da Loiztarain-Berri (ez Loiztarain-Zar) baserria, ta jolastokietako otzak ittoko ditu antziñako

«cubilar de Loizta hasta aquella Fresa (presa) de Zopite... con las tierras, manzanas, pastos». Uri aundien azi-bearra, noski; baiña naigaberik gabe ezin agur egin mila euskal urteri. Arrazoi du Caro Baroja'k. (Ikus «Homenaje a Barandiarán» liburua).

Dabiltzan soñuak egia ba'diote, ordea, ez dago Loiztarain erabat galduta. Leen-aldiko oparotasunik gabe, adar bat bedenik izango du eze. «Non omnis moriar» itzetatik ar dezake erromar olerkaria. «Loiztarain S. A.»k euskal lizeorako artuak ditu izen bereko baserriaren lurak. Baserriari eta inguru edo interlanda txiki bati eusteko erabakia artuak dira jaun oiek, otsak dabiltzanez. Bejon daiela! Orrela, zementu-pean bere mila urteko izena ta izana galdu ordez, Loizta-lur zaarrak jakituriaren tegi billakatuko dira, gaurko gizadiaren martxari jarraiturik. Donostia'ko (eta agian Euskalerrri osoko) esparruan dan ikastegirik ornituena, askozaz ere: Ibaeta'ko Ikastolak, Teresiana'en Ikastetxea, Opus Dei'ko Ikastetxe Nagusia eta batez ere Sto. Tomas Euskal Lizeoa an zertuko bait-dira.

Lur-jantzi dotore-dunak izan dira donosti-inguruak. Sanchez Mazas'en «Easo, Donostia, San Sebastián» artikulua baiño oberik ezin daiteke idatzi aren dotoreziatz. Sz. Mazas liluratu egin du Easo'ren ederrak. Itsasoan ureztatzen arrapatu du uri polita S. Mazas'ek. Ez die aren bular eta koskoeri baizik erreparatu. Jantzien pitxieri ezta begiraturik ere. An zeukan Easo Ederraren mantua, baserrietako zelai berdez eta sagarlora gorritz.

Sz. Mazas'ek ezik, biotz-ixuri nabarmenez kanta dizkigu bi liburu ederretan Pérez-Arregi Fort'ek «los bosques que abrazaban más allá de los arenales la recogida Ciudad». Aritza, GAZTANA, pagua, lizarra, alta, —olaxe bere euskal-izenen— ipiñi dizkigu Pérez-Arregi'k Aaztu egin zaio SAGARRA. Eta sagarra-kin da Loiztain. 1304-an aittuak daude aren sagastiak; irureun urtez aurretik ez bada, gero... Orregatik, alboetan sagar-gaztañak «goardi» egiten diotela, bere jatorrean, bear du Loiztain'ek. Gaztain-arbola bat baizik ez du orain Loiztain'ek; aren beste lagunak lurrean datzate, ilberri, «escavadorak» ipurditik aterata. Erreus galditu da bakarra, alabearrez, baserri zaarrari gerokoan «goardi egiteko». Egoki ere, ala dagokio gauzari.

Erriak esnaatu egin dira. Estimazioa diote antigualekoari. Geroaren egunagiz zabaleraren leenaren aritik nai dute jo. Atzoaren bultzaz bixarrera. Uriak ez dezala irentsi, kutxarrak ez irauli, zementuak ez estali ere, irautea merezi lukean antigualekorik. Ortara, «tabula rasa» datozkion gazteeri berez irakatsiko lieke gure euskal ikastetxeak ikaskai ederre-taorik. Antigualeko Loizta ura ere, Loiztarain zear, betiko Euskalerrriaren eta betiko Euskeraren zain illezkor billakatuko litzake. Alazkoan, Urte Askotarako, Loiztarain!

IRU-GARATE

ILBELTZA'KO ARPIDE - SARIAK

LENENGO SARIA irabazi dutenak auek dira:
Iñaki Olaskoaga, Pasai-Antxo'koa, 22 arpidedun berri.
Xabier Azurmendi, Idiazabal'goa, zazpi arpidedun berri.
Iñaki Agirre, Elgoibar'koa, bost arpidedun berri.

BIGARREN SARIA auek irabazi dute:
Iñaki Olaskoaga, Gipuzkoa, Lapurdi ta Erbestetik geien inguratu dituana.
Paskual Bengoetxea, Bizkaita Araba'tik geien inguratu dituana.

Il onen azkenetik asiko gera FAGOR'en sariak partitzen.

ILBELTZA'KO ARPIDE - BERRIAK

Joan dan illean beste illa-beteetan baiño arpidedun berri geiago etorri zazikigu: 110 arpidedun berri izan dira guztia.

Jarrai bide ortatik, Zeruko ARGIA'ri lagunduz.

BI ALDIZ ONA

BIOTER'EK babestua

VELCIA, S. A.

Pentsugille:

TUDELA'n: Apartado 51.

Urrut. 820.812 ta 820.816

NANCLARES (Araba):

Carretera General Vitoria-Miranda
Km. 12 - Urrut. 6

Landola-erramintak. Lan-tresna guzietarikoak. Galtzairu kalibratuak. Leunketa gaiak.

F ERRETERIA U NZETA

EIBAR. Apartado 18. Ibarrecruz, 14
Urrutizkiña 71.000

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

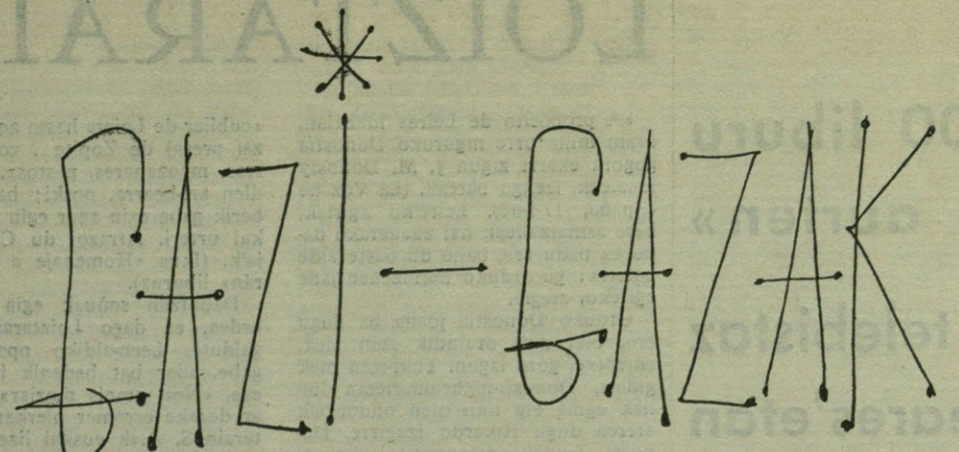
HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ESNE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAIÑA, GURIÑA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNEKIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

JOXE BRINKOLAKOK, Legazpi' tik bialiak dira urrengo bi izkiri-miriak.

Lenengoa, «Ibalan» idazleagandik ikasi omen zun. Ezagutzen nuen, baña ez nintzan oroitzen. Ain zuzen ere, Bayona'ko «Eusko-Gogoa» aldizkarian irakurri nuen urte pillatxo dala.

Gure irakurletariko askok etzuten irakurteko eretirik izango ta ongi egin dezu bialtzearakin. Oso polita data jarriko degu.

Bigarrenak, mutil zarrarenak, orrek ere badu berea; eta zuen uri txukun ortan ditudan iru mutil zar jator gogorazi dizkidazuz. Adiskide begi-begikoak bai ditut. Galde zaiozu edozein legazpiar sasoikori ea nortzuk diran nere mutil-zar adiskideak eta azkar erantzungo dizute. Machaquito baño ospetsuagoak bai dira. Enindeke arrituko, erantzun ori eurentariko batek eman zizula esango bazenekida.

Eta goazen zuk bialitakoekin: «On Bonifazio Etxegarai zana, Sevilla'n jaiak igarotzen ari zala, denda batean zegoalarik bi neskatx dotore sartu omen ziran. Mantilla zuriz, orrazi aundi, illean arrosa-kabelin gorritz apain-apain eginik. Gizonezkoak ederzale izaki ta berekin zegoen lagun euskaldunak neskatxai otsegiñez begiratuaz D. Bonifazio'ri erdi-isilik esan omen zion:

«Oriek ez dira amezketarrak». Etxegarai'k ezer esan aurretik neskatxa aietako batek ez dizu ba burua itzuli esanez?: «Ez, jauna, ez, albalziketarra».

Gure gizonak pozik eta arrituta an joan omen ziran bi neskatxekin kaletik zear.

Aiek Sevilla'ko jantzi ta apainketa artu zituzten baña bederen ez zuten utzi euskera. Ez zuten ukatu jatorria.

Orain, orra Joxe'k mutil zarrarekin izan zuan alkar-izketa: —«50 urte ta mutil-zar, ire bitzak ere ez dik bizi-poz andirik. —Ezakela izan nere errukirik. po bizi nauk oraindik ezetarik Ni ederki bizi izan nauk, eta balotura gabe.

—Esan zak egia. Ez al zaik inoiz damutu ezkontu eza?

—Bein damutu zitzaikidan, ezagutu nuen emakume lirain txarmantarekin ezkontu bear eza, baña gaur, ziur netxiok, arekin ezkontu zana egongo dala damututa. Ori... bizi baldin badek».

—Ezkon-berririk trenean doaz. Mentzulo edo tunel luze bat igaro ondoren, bai diñotso senarrak emazteari:

—Yakin izan baneu mentzulo au orren luzea izango zala, besarkada bat emongo neutzun.

—Baña... zeu ez al zara izan?

Norbait argi ibili zan goiko ortan. Urrengo onetan be, ez ebi-llan illun gure Pelisa. Alan iñotson senargaiari:

—Ez egizu uste izan Koxe-Mari, diruagaitik maite zaitudanik. Eun milloiren lekuan berrogeitamar bakarrik bazeunkoz be, hardin-bardin maiteko ziñukedaz.

¡Orixe da benetan maitatzea! Ta ez «contigo pan y cebolla» esanaz, bizi guztian kipula-usafiaz ibiltzea. ¡Viva zu Pelisa! Ta kanta daigun. On Nemex'en bai-menaz, zure omenez:

Aixa dijoa Pelixa
Aixa, txoriaren gixa.
Batez ere sarritxo
edaten duanean anixa.

On Kerolimo, landolako lanaren ostean joan zan etxera. Yo eban tirriña. Iriki eutson atea neskameak.

—Oraindik etxean al zegoiz Kexuxa? —diñotso ugazabak—. Urten zaite ainbat azkarren. Beko kale-ertzean itxaroten daukazu senargaia.

—Baña yauna! Berorrek eza-gutzen al dau nere Kaxinto? Arritzen nozul

—Ezagutu... eztot ezagutzen, baña neure korbatea daroa ta...

ABELETXE

OTO TA POTOTO

ZER DEZU IZENA?

On Remedios Hernando zan maixua ta Pototo'ren seme Paskualin eskolako umeen artean aurrena. Oteren seme Pello, berriz, etorri berria. Maixua lista pasatzen ziarduan:

—«Paskualin Goñi».

—«Servidor de Ud.».

—«Pedro Errekalde».

—«Sardiña ustel».

—«Cómo?».

—«Sardiña ustel».

—«Qué habla Ud. de sardiñas?».

Umeak maixuen begiak ikusten zituan geroz ta gerturago.

Begi beltz aundiak.

Txoritxuak sugaren begiak ala moduz ikusiko ditu.

Omeak maiuaren itzak entenditzen ez, bezperan pertzakara baba beltza janda egon ta bildurak eragin dionean... putz! Larritasunaren putza, alegia.

—«Bestial».

Pedrotxok ori entzutean, zituan indarrak bildu ta... ze barruko lasaitasuna! Trumoiak ere izaten dira txikiagoak...

—«So, bestial».

—«Besterik ezin det, jauna, este guztiak ustu zaizkit...».

Eman zion zaplastakoarekin oraindik ere belarriondoa txingurrituta dauka gizarajoak.

Egun artan beste iru anai ekarri zituan Pedrotxok berarekin: Bartolo, Koxme ta Mateo. Umeen izenak artzeko galdezka asi zitzaien:

—«Izena?».

—«Bartolo».

—«Ezta Bartolo esaten, Bartolome esaten da».

—«Eta zuk?».

—«Nik?: Mateo me».

—«Ezta Mateome esaten, Mateo esaten da».

—«Eta Zuk?».

—«Kox...».

Une artan sartzen da eskolan Oto'ren ume txikiena. Maixuak:

—«Izena?».

—«Kone».

—«Ze santoraletan billatu dezute izen ori?».

—«Kone, bikario jaunak jarritako izena da».

—«Bikarioak ezin zeikean orrelako izenik jarri».

—«Bai, jauna, berak jarritako izena dala aitu det beti etxian...».

—«Orrelako astakeririk ez eantzi bikario jaunari...».

—«Egia da, jauna. Nere aitak Ujenio jarri nai zidan izena...».

—«Ujenio?».

—«Bai, Ujenio».

—«Ze kultura klase daukazu zuek? Ujenio ez dek esaten...».

—«Orregaitik bikario jaunak esan zuan "Con E" izango zala nere izena. Ta arrezkero "Kone" esaten didate...».

—«Ai astotxo, astotxo Ujenio dalako ire izena esan zidan bikarioak: "Con E"...».

Oiek danak umeak etxian esan zituanean, asmo berri bat artu zuten, Oto'k eta pamiak: Paris'tik ekarirtako ume poxpolin muxugorriari erak zekiten izenak jarriko zioten egutegiari kasorik egin gabe...

Elizara jaun dianean apaizak galdetzen die:

—«Izena?».

—«Ba, amabitxi da Monika ta amama Pilar...».

—«Ta...?».

—«Ba... Pilar? Monika jartzeko...».

ANES LAZKAU'ko

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK:

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurreraldeuni'k onenak, amengo nekazari-entzatz.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO Vizcaya 114

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ANTZEKOAK

L E.

Arki bearreko LAU izkidun itzak, lenengoa dute berezia.

Asmatu, oen kidekoak:

- 1) Mendiko, oianeko.
- 2) Zaparrada, eraso.
- 3) Lokade, nasai.
- 4) Kai, itxas-ertz.
- 5) Dio, esaten du.

ALDAKETA

Laukitxo barruan dituzun zenbaki aukak

1 2 3 4 5 6

bearrezko dituzun izkiz aldatu, ta gure ESTILARI goren-goa arki dezakezu.

Ordez, zenbaki oietxek berak, beste era ontara izkiz aldatzean

1 4 2 5 3 6

zerbait egitera edo izatera oitu gerala adieraziko digu.

IZKINKA

ZEARRETARA: 1) Akar, eztabaida. — 2) Itzontzi. Gediña. — 3) Zarpildulistatu. Ale, belar. — 4) Sail-atzikia. Asmatu, sumatu. — 5) Osasunez ondo.

GOITIK BERA: 1) Abereekiko jakintza. — 2) Beldurtu. Utsa. — 3) Kea dariola. (aa) Arrano, putre. — 4) Eta. Aberastasun, dirutza. — 5) Sasitsu, elordi.

ESAKUN BILLO

(L E.)

1B	2A	3E	4B	5A	6F	7D	8B	9J	10L	
11E	12B	13A	14B	15E	16H	17G	18E	19D	20J	21J
22D	23L	24F	25A	26A	27J	28J	29B	30L		31G
32D	33J	34J		35G	36J	37L	38G	39J	40J	41G
43J	44K		45B	46H	47B	48L	49L		50H	51G
53F		54E	55J	56B	57H		58H	59K	60E	61F

a) — — — — — Goiz-agurra.

13 2 25 5 52 26

b) — — — — — Edari mikatza.

12 1 14 5 45 56 47 29 8

d) — — — — — Birao.

22 7 19 32

e) — — — — — Maitaleak maiteari eskeintzen dio.

54 3 18 15 60 11

f) — — — — — Arrauzi, doministiku.

61 24 6 53

g) — — — — — Aztiyak umeeri egiten omen zien.

35 42 51 38 41 17 31

h) — — — — — Antzeko izan gaitezen.

46 57 50 58 16

i) — — — — — Zugaitza.

27 28 40 34 33

j) — — — — — Denporalea.

55 43 39 9 20 21 36

k) — — — — — Etzatoki.

44 59

l) — — — — — Biurtu, atzera etorri.

23 48 10 49 37 30

AGERPENAK

ANTEZEKOAK: BASA, JASA, LASA, NASA, DASA.

ALDAKETA: OTEIZA OITZEA

IZKINKA: ZEARRETARA: 1) Alaketa. — 2) Berritsu. E. — 3) Liztu. Olo. — 4) Ti. — 5) Igarri. — 5) Osasuntsu.

GOITIK BERA: 1) Abelizti. — 2) Larritu. O. — 3) Ketsu. iaS. — 4) Ta. Ogasun. — 5) Elorritsu.

ESAKUN BILLO: «Agian inoiz agertuko etzaizun aldi onaz baliatzeko gertu egon bear dezu».

GURE LIBURUAK Olerkari bat il da Marie Noel (1883-1967)

«EL HOMBRE VASCO» B. Ameza- ga. «Ekin». Buenos Aires.

Buenos Aires'ko EKIN argitalda- riak, bere 64'garren alean, Ameza- ga bingen'en EL HOMBRE VAS- CO eskeini digu. Bere 344 orrial- detan euskalarrakako jendea- ri da goz- kion jatorri ta kondaira- xeetasun asko ixuri dizkigu Ameza- ga adiski- deak.

Euskalduna Kondaira aurrean. Kondairaren asieran eta gure egune- tan zeatz mugatuak dotoz liburu onetan. Gaurko gazte askori ta za- arroi ere ez gutxi, antzinateko eus- kal-kondaira zabaltzen zaigu ber- tan. Gure izkuntzari buruz ere, ja- kingarri asko dakar. Dehepare'gan- dik asi ta Orixe'rengana'io darama- ki bere begikaldi zabala.

Azkenean Ametzaga'k bere libu- ru au osatzeko zenbat liburu araka- tu dituan jartzen digu zerrenda lu- zean. Erderaz egia da liburu, bai- ña guzia gure erri ta izkuntzari ema- na. Irakurtzen duanak ezta damu- hik izango.

GOI-BIDEZ: A. José Antonio Goi- ria.

Ona emen Aita Jose Antonio Goi- ria'k eskeini digun liburu mardula. Len ere gure euskerak eliz-gizonen liburuak ditu ugarien eta berriro beste onekin ugaldi da anim- gai- etako liburu-sailla.

Oraingo onek, Gogo-Jardunetako gaiak, Ejerzioetako gaiak azter- tzen ditu. Sail onetan, zerbaiz egiña zan Aita Basabe jesulaguna, baiña liburu txikiagoan eta arinago artuaz gaia. Aita Jorje Agirre'k ere, aspal- di emen zigun bere liburu- gai on- taz.

Aita Goria'k orain ematen digu- na, zabalagoa, gaia sakonago azter- tuaz dator. Irakurgai billa oi-gera askotan onelako egunetarako ta eus- keraz urri ditugu, noski, Oraingo onek sail zabala eskeintzen digu egunetan gure buru ta anima baz- katzeko.

Arkibideak ematen digu gaia no- la zabaltzen dan liburuaren orri- etan.

Sarrerako itzen ondoren, Jaungoi- koari dagozkionak dotoz lenbizi.

Siniste-egiak urrengo. Arimaren etsaiak, Santutasun-bideak eta beste gai batzuek osatzen dute liburuaren mamia. Euskera ederrean idatzia ta «bizkaieraz» tajatua izan arren, gi- putzok ere errez irakur dezakegu- na.

Euskera osatura bidean aurrera egiteko, aukeran datorkigu Aita Goiria'ren lan au. Gipuzkoarrok Biz- kai'ko euskera ederra ikasteko, ona emen liburu zoragarria.

IPARRAGIRRE

Bilbo'ko San Anton'go Katekesia ari da bere sorkariak euskaldunoi

MUNDU...

(12'garren orrialdetik)

Ora in artean azaldu duan indarra ikusi ondoren, ez degu dudarik egiten, ala ta guztiz ere, bere tokian jarrai- tuko duala.

Mundu guztia astoratuta. Dabillen une onetan. Lendakarien esku zorrotza. Ikusi oi da benetan, Saiaturikan dituzten gauzak Saldutzen neurri onetan. Erri guztia erori ez dedin Izugarritzko kaltetan.

Arabe ta judioak berriro ere burrukarako tresnak gerta- zen gogor ari dira. Judioak, amerikanoak dituztelarik be- ren laguntzalle ta jakina dago beren aurka diran arabeak ere bai dutela laguntzallea.

Lenago, sei egunean bazter guztiak apurtu zituzten ta

eskeintzen. Oraingoan euskal-aurrei eskeintzen dio bere irudi argiz apaindutako liburu-ka polita, IPA-RRAGIRRE-ren bizitza kontatuaz.

Liburuxkak oso poliki agertua da- kar gure Gernika'ko Arbolaren kan- tari izan zan urretxuar aren bizitza ta kantuak. Nekatua gabe darama be- re erakutsia, ta gure aurrak orlik ederki ikas dezakete zein eta nola- kua izan zan Iparragirre aundia.

Betoz onelako liburu argi asko ta zabal bezate bide ontatik gure gizon eta erriaren ezaguera gure txikien artean!

IPUIAK: Agustín P. U. Iturriaga.

AUSPOA argitaldaria bere lana- ri ezio aterrunerik ematen. Azke- nengo onek 71-72 zenbakia du. Li- buru-sail ederra Aita Zabala'k es- keintzen diguna.

Oraingoan, Agustín P. U. Iturri- ga'ren ipuiz aberastua dator. Ipui auek argitaldi asko izan dute. Argi- talben oiek guziak aitatzen ditu Aita Zabala'k eta or-emen azaldu diran bertso guzien berri dakarkigu liburu onetan.

Itzaurrean aitatzen dizkigu liburu onek zenbait Iturriaga'ren esku- iskribu ta geroko argitalbenak. Ne- ronek ditut bi argitalben: bata, 1884'garrenean Eusebio Lopez'en Moldiztegi, Tolosa'n aterea, ta bestea 1932'garrenean, «Iturriaga- ren Ipuiak», Euskaltzaleak argital- dua Lopez-Mendizabal'dar Ixaka'ren etxean, Tolosa'n argitaratua. Izan du, beraz, liburu onek euskaldunon arrera ta arreta.

Oraingo argitalben au ere, eroso etorriko zaie gure irakurleei, apaiz eta irakasle onaren izena ta lanak ezagutzeko. Bertso erretxetan arki- tzen bai-tira liburu onetan emanak, erderatan ezagunak diran ipui as- ko ta asko.

Gure gazteak euskeran jatorrasu- na iristeko, maixu ona izango dute Iturriaga apaiza.

EUSKAL MEZA: Intxausti'tar Ar- turo.

Bilbo'ko San Anton elizan orga- nu-joille dan Intxausti'tar Arturo'k bere Euskal-Meza eskeintzen digu. Iru gizon-abots eta eztarri-zuriduna- kaz txandaka abestutako meza da berau.

Apain argitaldua dator guzia. Aurrenengo, ERRUKI, JAUNA (Ky- rie). Urrengo, AINTZA (Gloria). Irugarren, SINISTEN DOT (Kredo) eta onela dijoa Santus eta Benedic- tus, Aita Gurea ta Agnus ariltzen. Onekin JAUNA ARTZEAN kantu- ra iristen da. Eta bukatzeko JAU- NARTZE OSTEAN eta MEZA OS- TEAN abestiak ematen dizkigu.

Garbi ta txukin irarria dator gu- zia. Gure zorion bizia eskeintzen diogu egilleari ta San Anton'go eli- za jatorrari.

Olerkariak sarri, gaur batez ere, lokatz artean narras ibilli oi dira, zer esan nai duten ere ez dakitela; larri-miñak jota, argirik gabeko osin barruan. Ustez giza-kezka ta ardu- raz axolatuak, baiña egitan barne- zimiko etsi ezinean iraulka! oiña- ze biziaren erpape ez dakite zer nai duten. Gizaki errukari auek ez du- te nai beren inguruan ez Jainkorik, ez itxaro argia eskeintzen dion esku maitekorrik.

Onetarikoa etzitzagun Marie Noel. Olerkari aundi, samur ta sen- tikor, gizasemeen arazo ta kezka guztiak zitun kantagai: Jainkoa ta biotz biran zituan gauza guztiak

abestu zizkigun era egoki ta baiko- rrean. Oso errikoi baitzan, izkera sarkor ta goxoz guztien biotz-barru- raño iristen jakin zuan. Eta emen- txate datza egiazko olerkariaren iza- tea.

Urterik urte, aspertu gabe idatzi du Noel'ek. Bere gararik ederre- nean ba-ziran Prantzia'n olerkari irtenak: G. Apollinaire, Paul Valery, J. Supervielle, Paul Claudel, Saint John Perse, L. Paul Fargue ta abar, goi-arnas aundiko, gotik-erako eliz aundi bezela agertzen ziranak. Bai- ña beste txikiago batzuk ere ba-zi- ran, Añamendi aldean osto berdez estalitako kapera edo eleizatxo an- tzeakoak, Francis Jammes samurrak apal ta zoragarri abestu zitun elei- zatxoan gisakoak. Eta onen antzera kanta zuana degu Marie Noel, beti Jainko-bertsolari ta giza-bertsolari.

Egia esan, erri kantari samur onek etzun nai izan jauregiatxo dirdiz, aomen ta erlantzik; ez, etzaion atse- gin uri nagusietako zarata; orixega- tik, beti bere sorterrian, Auzerren, paketsu, ezta ta ameskor bizi izan zan, eta antxe, bere aurtzaroko se- aska soñuz lifuratu, antxe bere

orma zar artean ustu zuan bere biotza, antxe azaldu zizkigun bere ixilpekoak; eta, azkenik, antxe il da, Jainkoaren esku artean, arnas bero, itz-mitz losingarri ta biotz-dar- dar legunez aseturiko ainbat poema ezilkor gizasemeoi utzirik.

«Olerkariaren otoitza» deitzen dion poeman, poza ta zoruna eska- tzen dizkio Jaunari. Zertarako ote? Besteel esateko, gizasemeel abestu- teko. Askorik ez, baiña pixkat bai. «Atz-puntan gelditzen dan urre-auts aña, zillarrezko atz-andelak artuko luken beste. Orixe, alare, naikoa li- tzakit mundu osoa betetzeko. Bai, poz ori munduan gizona seaskatze- ko da. Erakuts ezaiouzu Zuk kanta- tzen, aur-zaiak kantatzen jakin bear baitu».

Orixe, bai, gizona kantatu zuna izan degu Marie Noel. Igaz, Egube- rri aurretxoan, Jainkoak berera era- man zigun. Lore ta giza-biotz zale bat gutxiago lurean. Berak, lore ta giza-biotzen ardura duenak sortu bi- tza munduan antzeko ugari. Baita gure lur puska onetan ere.

A. ONAINDIA

EUSKAL ERRIETATIK

(8'garren orrialdetik)

tik «damatxo» bat ematen du, ba- rrua ez baikakigu nolakoa izango duan, ez baigera barruan inortxo ere sartu, eta ez dakigu zergatik dan ori ere. Gure Erriko-Etxe zar berriro orrek begiratu ta, lotsaz dagola di- rudi, ez baigaitu inor ere ezagu- tzen.

¿Uoiz arte egon bear du orrela? ¿Noiz ikusiko ote degu Etxe orren onespnen ta ateak zabaltzea? Udabe- rriak lorea bezela, zabalduko aldigu beintzat. Ala izan dedilla.

ERROPA GARBI TOKIA

Tamala da, penagarria, ainbeste urteetan ain txukuna izandako erri- ko labaderu ori, ain zikiña dagola ikustea.

Eta ez pentsa, egun batetik bestea kejatzen gerala, ber-beraxe esaten dago denbora luze oso luzea daga- mala zikinduta, ondarra ta lokatz- rekin bete-betea arkitzen baida.

Ori eztaba, reumakin jo ta dau- den emakuma gaxoak sendatu dite- zen esperientziariko.

Ea, ba, agintari jaunak, noiz be- ren gaitik errukitzen zeraten, eta labaderuori txukuntzen dezuten. Orixe egiten ba dezute, artu gure es- kerrik onena.

ARGIAK DIRALA TA

Berriz ere, erriko argi oiek dirala ta, badago emengo errikideen mair- maiza arrazoizkoa.

Izan ere, egun batean jarri, ta egun bi pasatzeako bonbillak bate argiten ez dutelakoz.

GOROSTI

ERRENDERI

ANTZERKI-JAIA

Gaur igandez, eguerdiko amabiak laurden gutxitan izango degu «Zi- ne Alameda»n iragartzen etorri ge- ran antzerki-jai bikaña.

ANARBE

duan indarra bertara irixten ez dalako. Proba-arri bat an goian utzi ezkerro, ez ote litzake azkar asko gainbera eto- rriko?

Ereriko litzakean tokian ez egon da obel...

Andik onera etortzeko're Bear baldin bada indarra, Proba-arriak aundia izanik Emango du an ondarra; Bañan gain-bera asi ezkeroz Izango da gauz zatarra, Lurra jotzean billatuko du Lur-pean dagon zatorral

Ta azkenik, beste bat arte... Agur, irakurle maitel!

Agurtzen zaitu biotz-biotzez Idaz-lan au egin dunak Bar-katutzeko eskaturikan Nere oraingo esanak, Jarraitu nairik urrengo arte Orain bezela lagunak. Alkar arturik izan gaitezen Benetako euskaldunak!

Bizkai'ko «Euskerazaleak» Alkartea

Gure euskerari begiz gaur, naizta une larrian aurkitu, ezta dana negarra. Pozak be, noizean bein, irriño gozoaren ezia itxi oi dausku ezipan ertzean. Olan edo jazo yakun joandako illaren 23'an. Egund ortan ospatu genduan, ba, Bilbo'ko Hotel Carlton'en euskera zaindu, zabaldu ta indartu beste asmorik ez dauan Alkartasun barri baten eragitze ta oinarritzea.

Lendik be ba-genduan alkatte orren barri, baiña benetan pozgarriak izan dira guztiontzat berau osotu ta legez jarteko amairaino eroan diran lanak. Bai, gaur sober-nuko baimen guztiakaz daukagu alkatte au, bere lan zabala lege barruan burutu ta egin dagian. Orixe-gaitik, len arlo onetan Bizkaia beste iru probintziak baiño atzerago ba' egoan be, gaur aurrela lez ipiñi yaku ta bere arazoan zintzo jokatu ta daukazen asmo guztiak onik ba'daroaz, ezpai barik, Bizkai'ko lurralde ontan lan ikaragarria egingo dau euskerearen onerako.

Orañarte, Alkattearen zeatzasun eta andi-mandiak gorpuztu aurretik baleiteke berak egiñiko lana ain andia ez izatea. Baiña Alkartea bera eratu, osotu ta mamindu dabenak eztera, iñoi be, lo egon; Bitarte ortan lan bikaiña egin da, egingo daren erakusle gain-gaiñekoa noski: euskerazko kurtsoak Bilbo'ko erri Irratiz, bertoko eguneroko HIERRO'k eta EL CORREO ESPAÑOL-EL PUEBLO VASCO'k argitaratu ditunak, eta COCA-COLA'k argitara emonda Bizkai guztian zear zabaldu ta barraiatu diran millaka ta millaka liburuxkak.

Ona zek zirikatu ditun Alkatte onen eratzailleak. Munduan gaur naiko ezaguna da gure erria, beronen izkuntza batez be: ludiko ikastetxe nagusi askotan euskera irakasten diardue: illebate batzuk di-

rala, jopardar batzuk, Kioto'ko ikastetxe nagusikoak, euskeraz ikasi ta euskerazko liburuak erosten; ikastetxe zar aretan be, antza, maite dabe gure euskera. Ta merezi dau, izan be, ikasi, zaindu ta zazpi aalak egiñik gora jasotea, antxiñetako kultura baten ondasun «bizi ta baliotsua» bai dogu.

Gure artean millaka urteko uts-be te ta azi-orraziak gorabera, bizirik iraun dau; gaur, alan eta guzti be, izketa bizi lez, il-arrikuan daukagu. Giro ez egoki batek sekulako kaltea dagitso; baiña geure itxitasunak be, geure-geurea dan izkuntza zaindu ta indartzeko iñor baiño beartuago gagozan ezker, erru andia dau. Ta geure ezaxol ta zabarkeriz berau galtzen ba'yaku, gure ondorengoak salatu ta, errazoi atan be, madarikatu egingo gaitu. Ortik, ba, norbait ba'gara, jo ta ke euskerearen alde lan egin bear dogu.

ALKARTEAREN LAN-ASMOAK

Araudi guztiak dabe euren xede ta jomuga. Zein ete da Alkatte onena? Ez da bat bakarrik, naikoa dira. Onetxek batzuk:

1) Eragozpenak nainoz izan oi doguz zeozar egiteko asmoab gabil-tzanean; naiz erri bizitzan naiz irakaskintzan, euskal ikastola bat edegi gura danean, zenbat ate jo bear diran, eta alperrik askotan. Ortaz, ba, Alkatte onen eginkizun bat auxe izango da: «erri-agintariengandik eta jakite-agintariengandik» euskeraganko begirune ta laguntasuna lortu.

2) An-or edesi dira euskera ikasteko eskolak, baiña oindiño askoz gelago edegi bearra dago: erri guztietan, alik eta geien. Alkartu onen zeregiña da: orain ortan diarduenai laguntasuna emon, eta gure berbe-tea gero ta geiagok ikasi dagien toki barriak edegi ta ugaritu; tokik,

batzuk izkuntz bitarikoak izango dira, beste batzuk euskera utsezkoak.

3) Irakasle ta maixutzak ba-dau bere inportantzi gordiña. Gu euskaldunok ez gara maixu izateko jaio, erri-maixu beintzat. Zenbat euskal maixu eta daukaguz Euskalerri osoan? Gitxi! Ogibide ori ez yaku bape atsegin. Alan be, geure irakasleak eukitea komeni yaku, bai andrazkoak bai sizonezkoak. Askoz eskola ohea artuko leukie gure ume-txoak. «Euskerazaleak» alkattea, irakasle barriak, maixu argi ta onak gertatzen diruz ta jakituriz saiaturko da, ortarako bear dan laguntasuna oso-osoaan eskiniñaz.

4) Euskeraz naiz ikasi naiz erakusteko, metodo ta liburu barri egokien premiña bizi daukagu. Onak sortuta geien bat, edozein alkatteko batzarretan, gure istillu gorriak. Mundua aurrera doan arren, gu onako liburuetan beintzat atzera samar gabiltz, eta urritasun orri bekokia emon bearra daukagu, lenbaitlen emon be. Ortarako be, idazleak eta dirua aukeratzan saiaturko yaku Alkatte au.

5) Lan-zelai zabala, ziñez. Euskal kulturaren aldeko joera guztiai lagundu ta indar berezia emongo yake. Itzaldiak, teatru-jaiak, zine-erakusketak, literatura saio ta burrukak, liburuaren argital penak, aldizkariak eta abar eratuko dira.

Arnas andiko abiada artu nai da, egingarri diran asmo guztiak batu ta arlo eragikorrean ipiñiaz; bai, bidezko diran modu ta era guztiak erabillu euskeraren onerako. Alegiñok zoztor barik aurrera eroateko, ostera, erriaren laguntasuna itxaro dau. Alkatte ontan aitaturiko asmuok aintzat artuten ditun edozein sartu daiteke; ez, ortan ezta nor begira ibilliko, borondate oneko guztiak bere altzo beroan babestu baiño.

«EUSKERAZALEAK» BATZAR NAGUSIAN

Bilbao'ko Hotel Carlton'en ospatu zan lagunarte onen Batzar nagusia. Erri-agintariak onartu ta aren Bazkune-liburuan ezarrita geratu zane-koxe, bape luzatu barik, aurkeztu araudia guztira ta legez osotua izan zedin, Batzar nagusia egitea erabagi eben bein-beiñeko Batzordekoak. Eta, esan dogunez, Hotel Carlton'go jai-aretoan egin zan, joandako illaren 23'an, arrastiko zazpi ta erdietan.

Bazkide mordo galanta batu giñean, Bilbo'tik eta Bizkai errietatik. Eta Batzar nagusiaren egiteko beñena, auxe izan zan: 1) Alkartasunaren araudia ta oni egokiozan beste dokumentuak irakurri; 2) «Euskerazaleak» bazkunea osorik sortua itxi; 3) bein-beiñeko Batzordeak aurretik egiñiko lan eta joan-etorriak aztertu ta ontzat emon, eta 4) aurtengo urterako Artekari Batzordea izentatu.

Alkartasunaren buru lez Oleaga' tar Jesus, bilbotar legegizon gaztea, jarri zan. Eta bere sarrera-itzaldian, «guzti-guztiok —esan euskun— orañarte alkatte gareanok eta aurretzean euskerazale diranak, asmo bakar eta beren-beregiko bategaz etorri gara; alegin bakar berean Euskera zaindu, zabaldu ta goratu dedilla», auxe gure elburu ta arazo bakarra.

«Euskerazaleak» ez dator iñori zoztorrik jartera, ari ta oni lagun-tzera baiño. Origaitik, bere egunean-eguneango lanean, lagun izango yake ta lagun izango ditu lurralde ontan, asmo bardiñez azkurtuta, lanean dabilzan beste Bazkune ta Alkatte danak, euren artean Euskaltzaindia buru dalarik. Ezetarik alde barik, beti ta beti, geure izkuntza maitea gorde ta, gero ta mardulago biurtu dedin, eragin biziagoa ezarri; auxe da, egia esateko, Batzar nagusi baturiko guzti guztion asmo, egiteko ta elburua. Euskera, izkuntz ain zoragarria, zabaldu ta indardu daitela gure errietan; erabillia izan dedilla, ez bakarrik aoz-aoz, baita idatzi ta errietako ainbat artu-emonetan be. Lan gogorra ta sakona daukagu, au aurrera eroateko; alan be, geure eginkizunean sendo jokatzen ba'dogu, —zintzo alkatuta, jakikiña— gure asmoak lortuak izango dira. Ta biar egunean, ezingo dabe ostekoak esan aztuta euki dogula geure euskera aldeko eginbearrik aurrengoena.

Atxa'tar Josu'k, jarraian, «Euske-

razaleak»-en araudia irakurri eban, euskeraz ta erderaz. Bizkai'ko lur-mugen barruan lan egingo dau; gizarte etxea, Bilbo'n, Epaltza kalean, 12'garren zenbakiko 2'garren oñean, 1'go gelan eukiko dau; Agintari, Batzar nagusia ta onek izentauriko Artekari Batzordea izango dira; bazkide izateko eskabidea Artekari batzordeari egingo yako; bazkideen eginbearrak, Batzordeak izentauriko diru-sariak ordaindu ta Alkartasunari bere elburu-lanetan lagundu; ta eskubideak, legez dei egiñiko Batzar nagusi ta berezietan berbapidea ta autarkia izan.

Ondoren, Batzordeak aurretiaz egindako lan-goraberak irakurri ta aztertu ziran; baita, lan ori ederra zala-ta, ortan gogorik bikaiñenakin lan egin ebanai txalo beroak jo be.

Azkenez, aurtengo Artekari Batzordea izentatu zan ixileko autarkiz, Autarki guztiak bat-banatu ondorean, «Euskerazaleak»-en azken Batzordea onela gelditu zan: Buru, Jesus Oleaga; buruordezko, Juan Ramon Urkixo; idazkari, Jose Antonio Montiano; diru-zain, Bizente Iriondo, ta batzarkide: Erkiaga'tar Eusebi, Julia Berrojalbiz, Adrian Zelaia, Miguel Anjel Astiz, Jose Maria Makua Zarandona, Leopoldo Zugatzia, Teresa Errotaetxe, Jose Martin Retana ta Xabier Peña.

Mai-burukoak, amaitzean, esker ona erakutsi euskuen Batzarrerara etorri giñalako; bardin Alkatte au sortu ta eratzeko aurretik ainbat lan eder egindako guztiai be. Aurretzean, lengo ta oraingo bazkide guztiok, zar eta gazte, bakotxak bere al ta indarren neurritz, artutako asmoetan adoretu lan egiteko arnas-itx ederrez amaitu zan Batzar nagusia.

Esan asmoak aurrera eroateko, bazkideak billatu ta zerrendatzeko, Alkartasunari buruzko lan, argitasun, zeatzasun eta artu-emon guztiak al baita eta zeatzen atondutako, «Euskerazaleak», esan dogunez, Bilbao'n, Epaltza kalean jarri dau bere gizarte etxea. Ara jo, beraz, nai dozuen guztiok; an izango dozu norbait, beti, goizeko amabietatik arratsaldeko ordu biak arte. «Euskerazaleak» euskeraren alde egiteko ditun erabagi, lan, diru-kontu, bazkide ugaritze ta beste arazo guztietarako, jo araxe, edo telefonuz —217.122— dei egin. Liburuak irakasteko metodoak naiz beste edozor gorabera, antxe izango dozue nai dozuena.

A. ONAINDIA

MUNDU BIRIBILLA

GAIZTOA

Burruka gogorra darabillikgu jeneroi salneurria eutsi nairik eta zerbait uste degu egiten ari gerala danon artean... Noiz arte iraungo ote dute neurri oiek? Dudik ez dago, biderik onena Koperatiba guztiak bat egiñik gauzak erostea izango litzakela, gauz geiago erostean irabazi geiago izango litzakelako bertan sozio dirantzat. Bañan Koperatiba tuetan ere badira bakiña bat itxillul Auen egin bearra, beste dendak baño neurri txikiagoan edo merkeago eukitzea da gauzak, bañan askotan gertatu oi da —Gipuzkoako erri batean ala gertatzen da beintzat— jendearen naia, euneko peseta asko jasotzea dala urtearen bukaeran, ta jakina dago koperatiba ori ez daukalako jendeak ta jasotzeari bakarrik begiratzen diolako, Koperatiba orrek ezin leikeala beste dendakin burrukarik egin...

Ez alitzake askoz oheago gauzak merkeago erostea, naiz da gero irabazi gutxiago sozioen artean banatu?

Irabazia asko nai degu

Urtearen bukaeran

Prezioak ere beste dendako

Itxuraz edo gain-beran,

Oiek guztiak zalla izanik

Begi zagan beste eran

Bai ote geran gure barruan
Batare sozio tankeran.

Askotan esan zaigu gosaltzeko fruta bezelakorik ez degula ta oien artean naranja dala onenetakoa. Egia da gorputza nolatan oitzen dan jarraitzen duala, bañan gauza berua ere dudarik ez dago askok eta askok artzen dutela.

Zortziretako, eta gañera orain neguan lanera joan bear duana ezin asiko dala uste det naranja ura edaten... Esaten duten bezin ona badegu, asiko algera pixkanaka?

Indar aundia badu naranjak

Kaliterik ez digu egingo

Goizean-goiz esnean ordez

Bagenduke guk edango;

Berialaxe jakingo degu

Bietan zein dan onago

Lan gogorrean jardun ezker,

Zenbat eta lenuago.

Lengo urte buruan, Volkswagen lantegiak, 1.337.000 automobil atera ditu. Alemaniko lantegi onen urrango, Europān geiena atera ditua Italia'ko Fiat etxea izan da, bi mila gutxiagorekin bakarrik.

Alemanak, azkenengo urte aietan baño gutxiago egin ditu azkenengo onetan, bañan bitartean Italia'k geiago atetara ditu, onela urreratuaz aurrengoaren gana.

Bakarixo bat iritxiko ote da guretzat?

Oinbeste auto ditugu oraintzen...

Asmatu ezin ibiltzen!
Urte buruan askoz geiago
Oiek ai dira ugalzten!
Azi bearko deu mendi-aldera
Igesi edo aldetzen...
Gure erriak asi ditezke
Bideak bestela ontzen!

Euri asko egiten duan egun aietan, neri bezelaxe asko izango dira noski etxe epelean telebisioa ikustea guztatzen zaienak. Bañan ain aukera gutxi degu erri geienetan!

Euskal erriko gauz batzuek azalduak dira, bañan askok ezin ikusi bigarren ari ori (UHF) jarri gabe dagoalako.

Noizbaitean izango ote degu?

Emengo gauz bat azaldu eta

Geienak ez degu ikusi,

On izango zan guztiontzako

Iztueta'n berri ikasi;

Bañan oraindik egiten digu

Programa orrek igesi...

Lenbaitlen zerbait egite ez bada

Bela egingo degu etsi.

Diotenez, zortzi urtean lendakari dan Fidel Castro'k oraingo onetan urte gogorra du, azukre gutxi dualako bere lur-alde Kuba'k. Ala bada, Rusia'ri ezin emango dio beste urteetan ainbat.

(11'garren orrialdean jarraitzen du)